

X-large: Modeblogs for tykke kvinder har kæmpe succes. **Skønhed:** Kvindeidealer og samfundsøkonomi går hånd i hånd. **Censur:** Danske medier kan ikke lide tykke meninger. **Burkaballade:** Naser Khader går i arabiske feministers fodspor.

KVINDEN & SAMFUNDET



Tyk

Nej til slankekure, ja til kroppe i alle størrelser. Mød den ny kvindebevægelse, der tør være stor og smuk. Interviews, portrætter og seneste nyt om et voksende, globalt modtræk til fedmeepidemien.



Kære læser

I 2006 blev en kvinde fyret fra sin arbejdsplads hos en revisor i Roskilde, fordi hun var for tyk. Kvinden fik tilkendt en erstatning, men tilbage stod det faktum, at hun var blevet fyret, fordi revisoren mente, at hendes vægt havde negativ indflydelse på virksomhedens image. Det havde han sikkert ret i. Undersøgelser viser nemlig, at tykke mennesker og høj social status er næsten uforenelige størrelser. Hvis man vel og mærke er en kvinde. Korpulente mænd har nemlig, i modsætning til kvinder, 'pondus'.

Sådan plejede det i hvert fald at være – men sådan bliver det ikke nødvendigvis ved med at være. For lige nu finder der en ny kvindefrigørelse sted, som kun de færreste danskere har hørt om. Den begyndte i USA og har spredt sig til både Australien og Europa. Den udbredes på internettet, i de internationale forskningsmiljøer, hos politiske aktivister, ja, selv i de glittede magasiner, til haut couture-fester i Paris og skønhedskonkurrencer. Dens budskab er enkelt: Kvinder findes i alle størrelser. Eller som et af de tøjmærker, der har forsøgt at tjene penge på tendensen, H&M, har kaldt sin kollektion: Big Is Beautiful.

Kvindene-Samfundet ser i dette nummer nærmere på den voksende sociale og politiske bevægelse, der sætter den tykke kvindekrop i centrum. Mens pengene fosser ud af vores lommer til helseprodukter, der kan gøre os tyndere, til ernæringseksperter, der skal gøre os gladere eller til underholdningsprogrammer på tv, hvor vi følger en hel bys kamp for at tabe sig, er flere og flere mennesker begyndt at gå en helt anden vej. De kræver nye spørgsmål og andre svar på den såkaldte fedmeepidemi. Og deres motto er: 'Fat is a feminist issue'.

Her i bladet kan du læse om den nye tendens, få indsigt i den nyeste forskning og møde nogle af aktørerne. Læs fx om den amerikanske modeblog *Fatshionista*, der begyndte med en enkelt frustreret kvindes tanker om besværlighederne med at finde tøj i sin størrelse til i dag at tiltrække 70.000 besøgende hver måned. Eller tag et kig tilbage i skønhedens kulturhistorie til dengang hvor frodige, buttede kvinder måtte vige pladsen for blege, afmagrede kvinder.

Måske vil du undre dig over, at vi flere steder i bladet bruger betegnelsen 'tyk' frem for 'fed' eller 'tykhed' frem for 'fedme'. Det skyldes, at 'tyk' er det ord, de mange nye stemmer selv foretrækker at bruge.

Rigtig god læselyst.

Ulrikke Moustgaard, redaktør



Kvindene & Samfundet

Marts 2010
126. årgang
www.kvindenogsamfundet.dk

Udgiver

Dansk Kvindesamfund
Niels Hemmingsensgade 10, 3. sal,
1153 København K.
Telefon og fax: 3315 7837
E-mail:
sekretariat@danskkvindesamfund.dk
www.kvindesamfund.dk

Støtte

Udgiuet med støtte fra
Hulda Pedersens Legat og
Undervisningsministeriets
Tips- og Lottomidler

Redaktør

Ulrikke Moustgaard
ulrikke@luxpresse.dk

Foto

Ty Stange
www.ty-stange.dk

Design og layout

Komma
www.kommaweb.dk

Repro og tryk

Reklameholdet, Jylland - Filipsen
Dalbyvej 93, 6000 Kolding,
www.reklameholdet.dk

Trykkes i 1400 eksemplarer

ISSN: 0106-5084



Dansk Kvindesamfund

Bladets leder udtrykker Dansk
Kvindesamfunds holdninger.
Øvrige artikler i bladet er ikke
nødvendigtvis i overensstemmelse
med foreningens synspunkter.

Dansk Kvindesamfund arbejder
for fuld ligestilling af og ligestilling for
kvinder og mænd, så de på lige vilkår
kan gøre deres indsats i hjem, erhveru
og det offentlige liv.



LEDER

Mangfoldighed ønskes 4

TEMA

Fed feminisme 5

'Klassens tykke piger' har fået nok
Stor kvinde med stor indflydelse
Fed lebbe fra Arkansas
»Stop krigen mod vores kroppe«
Tid til forandring
Rigtige kvinder går på kur
Tyndhed er en gammel historie
Tykt er godt i Afrika

VERDEN RUNDT

»Her er jeg ikke en af gutterne« 23

+ Nye veje for Kosovos kvinder

Bøger 28

Anmeldelse af bøger af: Rana Husseini og Kathrine Læsøe Engberg.

Skønheden er tilbage 30

Kvindefiguren i *Skønheden & Udyret* er pligtbefyldende og opofrende,
men bestemmer samtidig selv og træffer sine egne valg.

PORTRÆT

Ligestillingsfundamentalisten slår til 32

Mød Naser Khader, der satte gang i burka-debatten.



LEDER

Mangfoldighed ønskes

EN KVINDEDELEGATION fra fagbevægelsen havde for nogle år siden en skøn oplevelse et sted i Afrika. Nogle af delegationens deltagere var store, frodige kvinder, og de oplevede, at de blev beundret for deres størrelse, den udstrålede magt og indflydelse. Et er et fattigt afrikansk land, noget andet er Danmark og den del af Verden, hvor kvindeidealet er så ganske anderledes.

INGEN ER VEL I TVIVL OM, at det ikke er hverken sundt eller livsforlængende at være overvægtig, men den stigmatisering overvægtige mødes med er efter min opfattelse heller ikke hverken særlig sund eller positivt bidragende til livskvaliteten.

SKAL MAN SOM ARBEJDSGIVER være rigtig fremme i skoene skal man – dog helst i samarbejde med den overvægtige og/eller den rygende medarbejder – udarbejde mål for, hvordan man vil få gjort kål på kiloene eller få cigaretten skoddet for sidste gang. Men hvad med alt det andet vi mennesker kan gå og trækkes med og som ikke umiddelbart kan ses, det kunne være voldelige tendenser, alkoholisme, kriminalitet, ludomani, psykiske lidelser, seksuelle chikanerier og samarbejdsproblemer. Disse lidelser har stor indflydelse på vore omgivelser, det gælder både over for familien, arbejdspladsen og den enkelte selv.

MANGFOLDIGHED ER NORMALT POSITIVT, bare det ikke drejer sig om kropslig mangfoldighed. Nu skal vi alle se ens ud, koste hvad det vil. For 100 år siden handlede kvindefrigørelse blandt andet om at kvinderne skulle af med det sundhedsskadelige korset, hvor kroppen blev snøret så stramt at indre organer blev skadet, og hvor kvinden ikke kunne bevæge sig frit.

JEG TROR, at langt de fleste af os, der ikke er den lykkelige ejer af den perfekte krop, har et ønske om at få det. Alt for mange mislykkede slankekure har en tendens til at blive ligefrem proportionale med mistet livskvalitet og selvværd, hvilket sandsynligvis også har indflydelse på, hvor længe vi lever.

MANGE BØRN OG UNGE er i disse år så kropps fikserede, at de hinsides al fornuft sulter sig undervægtige i en sådan grad, at det truer deres liv. Jeg tror, at dette problem til dels skyldes fokuseringen på vægt og fedme.

GIV OS DOG KROPPEN TILBAGE og giv os lysten til at se os selv i spejlet om morgenen og tænke: Du er god nok, og det er de andre, du møder i dagens løb, også.

Karen Hallberg
Landsforkvinde i Dansk Kvindesamfund

TEMA FED FEMINISME →

‘Klassens tykke piger’ har fået nok

Nyt kvindeoprør udfordrer samfundsdebatten om overvægt og fedmeepidemi – bevægelsen er født i USA men er nu nået til Europa. Den kræver et stop for snævre kropsidealer.

AF ULRIKKE MOUSTGAARD

Det skal være slut med at skamme sig over sin krop, fordi man ikke passer ind i samfundets snævre rammer for hvor mange kilo, man som kvinde bør veje, og hvilken kropsstørrelse der gør en kvinde ‘smuk’.

Midt i en tid hvor læger, politikere og medier adværer højlydt om en truende fedmeepidemi i den vestlige

Vi forholder os ikke til personlige, socio-økonomiske eller andre baggrunde for fedme. Konsekvensen er, at vi sætter fokus på folks 'gode' og 'dårlige' valg uden at skele til, hvad der får dem til at træffe disse valg.

Hannele Harjunen

verden, fitnessguruer har kronede dage, og tv spytter realityprogrammer ud om overvægtige, der med blod, sved og tårer kæmper for at blive tyndere, er en voksende modbevægelse ved at vinde frem.

Bevægelsen, der samlet set gemmer sig under engelske navne som fat acceptance eller size acceptance – altså accept af tykthed og størrelse – er opstået i USA men er nu ved at slå igennem i Europa.

Det fastslår den finske kønsforsker Hannele Harjunen, der står bag Nordens første forskningsprojekt om 'fedme' og kvinder.

– Jeg tror, at en del af forklaringen på den voksende bevægelse skal findes i snakken om den såkaldte fedmeepidemi. Den har været så overdreven – tykke mennesker er blevet dæmoniseret og har fået skyld for de mest utrolige ting, klimaforandringerne eksempelvis – at der måtte opstå en modstandsbevægelse på et tidspunkt, siger Hannele Harjunen.

Modeblogs viser vejen. Tendensen kommer til udtryk i de akademiske miljøer, hvor forskere indenfor kultur, sociologi og kønsstudier kaster sig over emnet.

Men den kommer også i stigende grad til udtryk blandt almindelige mennesker i det virtuelle offentlige rum, på internettet, hvor flere og flere bloggere sætter fokus på kropsstørrelser, ikke mindst i forbindelse med mode.

I USA er modeblogs for tykke kvinder gennem de senere år blevet voldsomt populære.

I Danmark er de første blogs dukket op, hvor kvinder i store størrelser diskuterer mode med klare kropspolitiske undertoner.

Og i Finland, Hannele Harjunens hjemland, har en enkelt blog, *More to Love*, fået så voldsom succes, at den er blevet godt stof i medierne. På kun et halvt år er antallet af bloggens besøgende steget fra 0 til 20.000 hits per uge, fortæller Harjunen.

– Internettet har gjort ideer om *fat acceptance* mere tilgængelige for folk, og de populære modeblogs er en god måde at belyse emnet på en seriøs men let og underholdende måde. Modeblogs ser ud til at være det første sted for mange, hvor de føler sig inkluderet og bliver accepteret som de er. Det kan være en virkelig livsbekræftende oplevelse og siger en del om, hvilken position tykke kvinder har i vores samfund.

De nye vinde blæser også andre steder i samfundet.

Flere modemagasiner i USA og Europa har fået øje på tendensen og bringer artikler om emnet og billedserier med tykke modeller. I Danmark afholdt dagbladet B.T. i 2009 en skønhedskonkurrence for 'kurvede kvinder' sammen med et modelbureau. Og under den seneste modeuge i København i februar 2010 var en af de danske mediers tophistorier fra modeugen, at flere designere nu laver kollektioner til kvinder i store størrelser.

Ensidigt fokus. Problemet med den vestlige fedmedebat er, at den har været stærkt domineret af en enkelt aktør, mener Harjunen og mange andre forskere, nemlig den medicinske verden.

Den har været bestemmende for, hvordan vi som samfund og enkeltindivider forholder os til kropsstørrelser, ofte gennem en sygeliggørelse af dem, der falder udenfor normalbegreberne ved at være for tykke eller for tynde.

Det er den indfaldsvinkel, modbevægelsen nu stiller sig kritisk overfor.

– Vi er faretruende uvidende om politikken bag medikaliseringen af fedme, påvirkningen fra den farmaceutiske milliardindustri, slankeindustrien, levnedsmiddelindustrien og så videre. Vi forholder os ikke til personlige, socio-økonomiske eller andre baggrunde for fedme. Konsekvensen er, at vi sætter fokus på folks 'gode' og 'dårlige' valg uden at skele til, hvad der får dem til at træffe disse valg, siger Harjunen.

For blot få år siden var kritiske fedmestudier således nærmest ikke-eksisterende, men i dag er det et område, der optager et stigende antal forskere, fortæller Harjunen.

– Min vurdering er, at det vil blive et særdeles stort forskningsområde i fremtiden, sikkert ikke i samme omfang som kønsstudier, men i kraft af sin tværfaglige natur er det et af de områder, der virkelig har potentiale til at bidrage med noget væsentligt. For 'fedme' krydser jo ind over kategorier som køn, klasse og etnicitet. Tykke mennesker er altid også noget andet – udover tykke, siger hun.

Hannele Harjunens ph.d.-afhandling *Women and Fat* er for nyligt udkommet på Jyväskylä Universitet i Finland.

Læs mere om modeblogs på side xx, og om Hannele Harjunens forskning på næste side og om hendes forskning på side 16.

Lesley Kinzel's blog *Fatshionista* hjælper kvinder i store størrelser til at se sig selv i et nyt lys.



Stor kvinde med stor indflydelse

AF LEAH MENNIES, BOSTON

Lesley Kinzel er tyk.

Ikke tyk som i: »ser jeg tyk ud i den her kjole?« – der afkræver det obligatoriske svar: »nej, selvfølgelig ikke!«

For med sine 136 kilo er Lesley Kinzel tyk på en måde, der ikke er til diskussion. Og hun er både glad for sin størrelse og for at bruge det frygtede ord – tyk.

– Jeg nyder godt af at eje ordet, for det fratager det magten til at såre mig, hvis nogen ønsker at bruge det imod mig, siger hun.

– Går jeg på gaden, og nogen råber øgenavne efter mig, kan jeg bare sige: »Ha ha ha, dét der kan du altså ikke bruge mod mig.«

Kinzel er 32 år og fra byen Revere (i den amerikanske stat Massachusetts, red.). Hun er ansigtet og stemmen bag bloggen *Fatshionista.com*, en aktivistblog, der hører til den amerikanske fat-acceptance bevægelse, og som indeholder et miks af personlige beretninger, kommentarer til emner indenfor social retfærdighed, populærkultur samt modetips – alt sammen set gennem hendes velovervejede kritiske linse.

Bloggen, som har 70.000 hits om måneden, er Kinzels måde at afbillede sig selv som tyk kvinde i et samfund, hvor hun ofte er marginaliseret.

– Med en blog kan du vise dig selv, som du vil, hvilket er en mulighed, medierne ikke giver tykke mennesker, siger Kinzel.

Hendes tilstedeværelse er vigtig i de tykkes blogosfære, hvor godt 30 aktive blogs sætter fokus på alt fra kropspolitik til mode. De skaber en modvægt til den

gængse og ofte karikerede fremstilling af tykke i medierne, når uroen over landets fedmeepidemi tager til i styrke, og mere end en tredjedel af den amerikanske voksne befolkning er fede.

Nye tider. Mens tv-serier som *The Biggest Loser* (USA's svar på fx DR's reality-tv-serie *By På Skrump*, hvor en motions- og fitnessguru hjælper folk til at tabe sig, red.) scorer høje seertal og historier om kendtes taljemål dominerer tabloidpressen, er en stigende tendens til såkaldt size-acceptance ved at vokse frem.

Glamour Magazine begyndte for nylig at byde på plus-size modeller, *Marie Claire* har en klumme med stylisten Ashley Falcon, der vejer 100 kilo, og i januar 2010 udgav modemagasinet *V* et særnummer dedikeret til modeller med store størrelser.

Den unge skuespiller, der spiller hovedrollen i den Oscar-nominerede film *Precious*, er overvægtig. Det bedst sælgende musikalbum 2009 kom fra den trinde Susan Boyle, og en af de hippeste kvinder i indie-rock er Beth Ditto, forsanger i bandet Gossip og stolt af at være tyk.

Kinzel mener, at den kulturelle tendens henimod voksende accept af størrelse kan have forvandlerende virkning på nogle kvinder, der oplever det som en befrielse at se billeder i modemagasiner, der faktisk ligner dem.

Som Kinzel siger: – Det er en radikal oplevelse at få.

Min første uge i Boston var som en revolution. Folk var langt mere afslappede og tolerante ... jeg følte mig faktisk tilpas i min krop for første gang nogensinde.

Lesley Kinzel

Almindelige mennesker siger jo også: »jeg har ikke lyst til at være en del af det herskende tyndhedsregime«.

Revolution. Kinzel, der til dagligt arbejder på et universitet, udgiver en »outfitblog« på *Fatshionista* med billeder af hende selv ledsaget af en kommentar om, hvad hun har på og hvorfor.

– Jeg kan godt lide at klæde mig lidt prangende. Jeg vil have, at folk omkring mig lægger mærke til mig – sådan lidt a lá 'det her er hvem, jeg er, og hvis du ikke kan lide det, er det ikke mit problem.'

Det tog Kinzel godt to årtier at nå frem til sådan en så håndfast selvaccept.

– Når du ikke stræber efter at se ud på en bestemt måde, vil folk ikke lade dig glemme det, siger hun om det udseende-fikserede sydlige Florida, hvor hun voksede op. Her blev hun mobbet i skolen på grund af sin vægt, og hun var konstant på diæt, fra hun var ni år gammel.

Hun rejste fra Florida for at læse filmvidenskab på Boston University, og hendes tankesæt begyndte at forandre sig.

– Min første uge i Boston var som en revolution. Folk var langt mere afslappede og tolerante ... jeg følte mig faktisk tilpas i min krop for første gang nogensinde.

På samme tidspunkt opdagede Kinzel to bøger: *Fat!So?* af Marilyn Wann, en nøglefigur i fat acceptance bevægelsen, og *Fat Girl Dances With Rocks*, en bog om at blive voksen og om en 17-årig tyk pige skrevet af Susan Stinson.

– De gav mig lyst til at træde et skridt tilbage og afkræve kulturen nogle svar om kroppe og om, hvad der er acceptabelt, fortæller Kinzel, der både har en mastergrad i familie, kultur og samfund og i køns- og kulturstudier.

Farlig kur. *Fatshionista* opstod i 2004 som et online-forum, startet af Amanda Piasecki, 34 år, i frustration over ikke at kunne finde tøj, der passede hende.

Siden overtog Kinzel, og i 2007 blev *Fatshionista* en blog. Den byder på et unikt miks af personlige beretninger, kommentarer og modetips.

Seneste indlæg er fx en reaktion på mediernes dækning af filmen *Precious*. Kinzels tilgang til tykhed og tyk mode er politisk, og det er en anden blogger, 32-årige Marianne Kirby fra Orlando, glad for: »Der findes blogs, der også handler om tyk mode, men de forholder sig ikke til det politiske omkring det at være tyk. Jeg mener, det er vigtigt også at tale om den tykke modes politiske indhold.«

Mens det kan have alvorlige konsekvenser for helbredet at være overvægtig, fastholder Kinzel, at det samme kan gøre sig gældende for de, der forsøger at tabe sig.

Da Kinzel var 24 år, fik hun sin galdeblære fjernet på grund af galdesten. Drevet af frygt for fedtet, der havde været skyld i galdestenene, gik hun i gang med sit livs mest restriktive diæt. På et halvt år tabte hun sig knap halvanden kilo. Til gengæld fandt hun ud af, at netop elevatorvægt – det at man konstant taber sig og tager på igen – kan være årsag til præcist den form for galdesten, hun selv havde haft, og som havde ført til hendes operation.

– Det ville være en underdrivelse at sige, jeg blev rasende. Hvis ikke jeg var begyndt som 8-9-årig at gå på kur eller var blevet så stædigt ved, som jeg gjorde, så havde jeg måske stadig haft det organ i min krop den dag i dag. Det satte virkelig tanker i gang hos mig om alt, hvad jeg har taget for givet om min krop, siger hun.

Succes. På Kinzels blog kan man også se hende og hendes mand Dennis Scimeca i et online galleri kaldet *Museum of Fat Love* med billeder og historier af og om lykkelige, tykke par. Galleriet blev lanceret i september 2009 og var inspireret af et realityshow på tv-kanalen Fox, *More to Love* (et datingprogram for tykke, red.).

– Deltagerne ville bruge 50 procent af tiden på at græde over, hvordan »ingen nogensinde vil kunne elske mig, fordi jeg er tyk«. Det var så deprimerende, siger Kinzel.

Derfor skabte hun galleriet, der er blevet en succes. Lige nu håber 40 par at blive udstillet sammen med de eksisterende 70 par.

Men Kinzels online succes er ikke hendes største triumf.

– Hvis jeg skal være ærlig, så er min største succes, at jeg er her, jeg er glad og jeg, inderst inde, accepterer mig selv, som jeg er. At jeg ikke længere har de øjeblikke af tvivl, siger hun.

Leah Mennies er amerikansk freelance journalist, der skriver om mode og mad for flere amerikanske aviser og magasiner. Artiklen blev bragt i *The Boston Globe* i januar 2010 og kan læses online på http://www.boston.com/lifestyle/articles/2010/01/12/lesley_kinzel_helps_fat_people_see_themselves_in_a_new_light

Oversat og bearbejdet til dansk af Ulrikke Moustgaard.



Hun er blevet udråbt til at være et af verdens cooleste mennesker, bedste musikere, mest sexede kvinder og optræder nøgen på forsiden af glittede blade. Med sine stærke holdninger til køn og skønhed er hun blevet et stilikon og en nyfeministisk rollemodel. Hun hedder Beth Ditto, er 26 år og vejer 100 kilo

Fed lebbe fra Arkansas

AF ULRISKE MOUSTGAARD

Når verdens førende tøjdesignere, modejournalister, modeller og kendisser mødes til modeuge i Paris hvert år, ville mange dø for at blive inviteret med til en særlig, traditionssrig fest:

Den såkaldte Fendi-fest arrangeret af det italienske modehus Fendi og husets verdensberømte og excentriske chefdesigner Karl Lagerfeld. For her kommer kun de mest hippe af de hippe ind.

Da de hippe mødte op til festen i Paris i 2008, fik de sig en særlig oplevelse. Lagerfeld og co. havde nemlig hyret den amerikanske sanger og musiker Beth Ditto til at stå for en del af den musikalske underholdning.

Hun blev fløjet ind fra New York og gav koncert til Fendi-festen, hvor hun stage-divede og strippede, til hun kun var iført sort blondeunder-tøj på scenen.

Beth Ditto er ikke hvem-som-helst. Hun er en af indie-scenens mest talentfulde musikere, og hun er kendt både for sin størrelse og for at være stolt af den.

– Beth Ditto er blevet ‘en size hero for the size zero’. Hun er blevet et generationsikon, en som forbander de kedelige stereotyper, og som har defineret, hvad en fantastisk kvinde i det 21. århundrede er for en, som Modemagasinet POP’s modestylister Katie Grand, siger til avisen *The Independent*.

Ikon. Den unge sangerinde, der er frontfigur i indie-bandet The Gossip, har også haft en fast spalte i det britiske dagblad *The Guardian*, hvor læsere har kunnet spørge hende om gode råd. Hun er blevet fotograferet næsten nøgen til forsiderne af anerkendte musik- og modemagasiner. Selv har hun ydmygt beskrevet sig

som værende en ‘fed, feministisk lebbe fra Arkansas’. Men for mange andre er hun et feministisk ikon, der lyser op i en kultur, som er ekstremt fokuseret på kvindekroppe – og på, for alt i verden, ikke at være tyk.

Blandt de, der priser den unge kvinde, er et andet feministisk ikon, nemlig Germaine Greer.

– Når Beth Ditto stripper ned til læbestift og øjenskygge, bliver hun bar, ikke nøgen, siger Germaine Greer.

– Ditto ved at hun kan slå dem omkuld med sin nøgenhed, for hendes krop er en af dem, der normalt skal holdes gemt. Hendes motiver ligner mine, da jeg blev fotograferet nøgen for over 40 år siden. Ansigt, pubeshår og røv, der var intet dekorativt over det. Intet sexet over det. Det var et spørgsmål om konfrontation.

Den internationale bevægelse, der kræver accept af tykke kroppe, har hårde odds i Danmark. Kun én lille forening kæmper på fjerde år sin egen kamp for kropslig mangfoldighed – midt i en tid der ellers er præget af frygt for fedme. Læs her frontløberens fortælling om at have en sag – men at blive mødt med censur og fordomme.

»Stop krigen mod vores kroppe«

AF ELSEBETH SØS HANSEN, FRONTLØBER,
DE TYKKES BEFRIELSESFRONT

De Tykkes Befrielsesfront manifesterede sig første gang ved åbning af en hjemmeside den 6. maj 2006, der er International Slankefri Dag, og formålet var – og er stadig – at stoppe den igangværende krig mod og om kroppene.

Især som kvinde er man altid lidt for tyk, uanset hvor stor eller lille ens krop er, og det lave selvværd, som denne utilfredshed jo egentlig dækker over, får os til at gå i krig mod os selv i forsøget på at blive slankere for dermed at kunne leve op til omgivelsernes krav. Internaliseret undertrykkelsessyndrom kaldes fænomenet.

Vores logo er knyttet til ordene »Forskellighed er en ideel kropsstørrelse« i erkendelse af, at uanset hvilken kropsstørrelse, der idealiseres, så vil der automatisk være en anden, der dæmoniseres. Det har altså ikke noget formål at forbyde slanke modeller eller udelukkende at anvende modeller i str. 46 – det er bare mere af det samme, selvom det markedsføres på en ny måde.

Krigen kan først stoppes i det øjeblik, hvor vi accepterer og værdsætter, at vi er forskellige, og at vi netop på grund af vores forskellighed har lige stor værdi.

De Tykkes Befrielsesfront er en fredsbevægelse, og man behøver ikke selv at være tyk for at engagere sig i bevægelsen eller støtte dens formål. Vær en aktiv deltager i fredsbevægelsen!

Men mange har en interesse i at holde krigen kørende, og der er derfor skabt mange myter og fordomme om den tykkere krop.

En magtfuld industri.

Et af vores vigtigste mål er at bidrage til en mere nuanceret debat og tale imod indoktrineringen og ensretningen.

Det er altafgørende at få gjort opmærksom på, at videnskaben igennem mange år er blevet misbrugt til

at skabe en bestemt politisk dagsorden og dæmonisere de tykke. Således er fx statistiske sammenhænge blevet gjort til årsagsforklaringer, selvom det er børnelærdom inden for statistik og forskning, at det kan man ikke, og at det derfor intet har med videnskab at gøre.


Heldigvis er der flere og flere videnskabsfolk og videnskabeligt funderede fagpersoner rundt omkring i verden, som har erkendt, at en nuanceret formidling af videnskaben bør komme før alt andet – fx økonomisk vinding.

Det hilser De Tykkes Befrielsesfront naturligvis velkommen, især fordi den kæmpemæssige og magtfulde slanke-reklame-medie-mode-skønhed-sundheds-næringsmiddel-forsikring-medicinal-industri, der har så stor en interesse i at stigmatisere de tykke som et 'problem', en 'krise' og en 'epidemi', trænger til at blive udfordret og sat på plads.

Det er i denne industris magtfuld, De Tykkes Befrielsesfront forsøger at gøre sig gældende, men erfaringen har vist, at det er et vanskeligt sted at få hejst det hvide fredsflag.

Censur i medierne. Inden åbningen af hjemmesiden skrev jeg et debatindlæg om vigtigheden af at markere International Slankefri Dag.

Normalt foregår debatten i de skrevne medier på den måde, at en kronik og/eller et debatindlæg bringes, hvorefter de, der ønsker at kommentere, fremsender deres indlæg. En debat kan således strække sig over flere uger med skiftende indlæg fra debattører i avisen. Sådan var det bare ikke i dette tilfælde, idet den avis, der havde accepteret mit indlæg, helt exceptionelt havde valgt at få en ekspert til at skrive et modsvar og bringe det side om side med mit indlæg. Eksperten havde altså fået lov til at se mit indlæg allerede inden, det var blevet offentliggjort – uden at jeg blev infor-



... den kæmpemæssige og magtfulde
slanke-reklame-medie-mode-skønhed-
sundhed-næringsmiddel-forsikring-
medicinal-industri, der har så stor
en interesse i at stigmatisere de tykke
som et 'problem', en 'krise' og en 'epidemi',
trænger til at blive udfordret
og sat på plads.

meret. Denne negative særbehandling har selvfølgelig haft en betydning for læsernes dom om validiteten af det, jeg skrev.

Desværre er eksemplet ikke enestående i medierne. Jeg har også oplevet journalister, der har opgivet deres formidlende rolle og i stedet engagerer sig personligt i både udvælgelse og formidling af stoffet. Fx blev jeg engang interviewet til en avisartikel af en journalist, der udtalte, at hun fandt De Tykkes Befrielsesfronts navn tåbeligt, og at hun ikke ville nævne det i sin artikel, fordi hun mente, at læserne så ikke ville tage hendes artikel seriøst. Jeg troede ikke mine egne ører, men det viste sig rigtigt nok, at hun i artiklen slet ikke omtalte De Tykkes Befrielsesfront, men i stedet refererede til mig personligt.



Jeg har også oplevet, at et kritisk indlæg om Forebyggelseskommissionens netop udgivne rapport, jeg skrev på sundhedsministerens blog på *dr.dk*, blev bortcensureret. Indlægget blev dog lagt på igen efter nogle ugers forløb, efter at censuren havde været diskuteret på højere plan i DR, men læserne fik ikke lejlighed til at læse min kritik, mens emnet var aktuelt.

Negativ særbehandling samt censur har selvfølgelig en konsekvens for De Tykkes Befrielsesfronts mulighed for at kunne give modspil til herskende politiske dagsorden. Journalisternes og mediernes villighed til ukritisk at videreformidle industriens dæmoniserende påstande har den konsekvens, at vort demokrati undergraves, sådan at den i praksis er et demokratur – et diktatur forklædt som et demokrati. Det er netop kendetegnende for et diktatur, at dets magthavere tilbageholder nuanceret information og kritik til fordel for deres egen ensrettede information med det formål at kontrollere budskabet.

Suinske kommentarer. Det kan derfor ikke undre mig, at også den almindelige borger meget tit bliver provokeret fx over det, der står på De Tykkes Befrielsesfronts hjemmeside, eller det, jeg skriver i debatindlæg.

Det sker af og til, at der kommer positive tilkendegivelser, men de fleste reaktioner er negative og meget følelsesmæssigt betonedede: Kommentarer, der gentager gamle fordomme om de tykke som grovædende og dovne, sygelige og snart døende, kort sagt at de tykke er en belastning for samfundet. Og kommentarer hvori foreningen bebrejdes for med sin information at give folk en undskyldning for at være tykke. Kommentarerne bliver ofte også meget personlige og nedladende, vendt mod mig og min krop – selvom disse personer hverken kender mig eller min adfærd. Jeg bliver ofte svinet til på det groveste. Der er tale om kommentarer som »du feder den af i sofaen«, »du er så fucking svag«, »hyg dig med din cola og dine chips«, »fede kælling«, osv. For mig viser dette meget tydeligt, hvad meningstilkendegivelserne egentlig dækker over: Et forsøg på at undertrykke, fordi undertrykkelse af viden, information og bestemte befolkningsgrupper giver magt og status til andre – og måske endda økonomisk gevinst.

Vi opfordrer alle til tage autoriteten over sit liv tilbage og søge at etablere et godt selvværd hos både sig selv og andre.

Det kan man aktivt gøre ved at værdsætte alle kropes skønhed og forskellighed og ved at promovere et positivt kropsimage og selvbillede hos alle mennesker i alle størrelser og i alle faconer.



Tidens normer for skønhed er ikke tilfældige, de afspejler fx de økonomiske bølgeskulp i samfundet – og nu i en mager krisetid er det runde kvindeideal så småt på vej tilbage. For kvinderne er det både godt og skidt

Tid til forandring

AF BIRGIT PETERSSON, LÆGE OG KØNSFORSKER
 FOTO: SUBSTANTIA JONES OF THE ADIPOSITIVITY PROJECT,
 WWW.ADIPOSITIVITY.COM

Det er ikke uden grund, at de meget tidlige frugtbarhedsgudinder, som man har fundet, og hvor nogle kopier står og pryder min samling af kvindekroppe, er endda meget svulstige kvinder.

For der skal en vis mængde fedt på kroppen til, for at piger kan kønsmodnes og blive til rigtige kvinder.

Samtidig er frugtbarhedsgudinderne en afbildning af, hvordan kroppen ændres under normale forhold efter en kvinde har fået mange børn. Den unge slanke

I dag kalder vi den svulstige kvindekrop, der er blevet tilbedt gennem århundreder og har været sexsymbol i mange lande og i mange perioder, for 'fed'.

kvinde bliver til en 'matrone', dvs en kvinde, der ud over at have krop, også besad en vis magt. For frugtbarhedsgudinden signalerer også, at hun havde fået mad nok, ligesom store mænd helt op til vor tid er blevet herskere, fordi de med deres store kroppe signalerede, at de havde magt over tingene, dvs de kunne skaffe mad til huse.

I dag kalder vi den svulstige kvindekrop, der er blevet tilbedt gennem århundreder og har været sexsymbol i mange lande og i mange perioder, for 'fed'.

Betegnelsen signalerer noget skamfuldt: »Du er ude. Du passer ikke til det kvindebillede, vi gerne vil bruge som reklame for firmaet, eller den, jeg som mand gerne vil vise frem. Hende, som jeg har erobret.«

På linje med dette er meget svulstige kvinder, med enkelte undtagelser, usynlige i samfundets top. Det er den tynde, helst udhungrede krop, der betragtes som den rigtige. Men nu skal det være anderledes ifølge visse dameblade.

Økonomi har en rolle. I en lang årrække har den tynde krop været modeidealet, men undersøgelser af modebilledet i forskellige kvindeblade viser, at de økonomiske forhold i samfundet spiller ind på, hvordan kvindekroppen fremstilles.

Vi ved således, at der var en periode først i 1900-tallet, hvor modeidealet i USA var ligesom nu, men så kom den økonomiske nedtur, kvinderne blev sendt tilbage til hjemmet, og de kvindebilleder, der herefter blev bragt, var af rundere kvinder. Dette varede frem

til 1960erne, så var der atter økonomisk opgang, og de kvinder, bladene foretrak, blev igen tynde, undertiden helt afmagrede.

Så når modellerne i nogle lande nu forlanges rundere i modebladene, er det også fordi, vi igen har en verdensøkonomi, hvor man ikke bare kan tage fra alle hylde. Kvinder må gerne blive KVINDER igen og ikke karikaturer på unge pubertetspiger.

Men ændringen sker selvfølgelig også, fordi myten om den slanke krop, der skulle signalere sundhed, er ved at smuldre, lige som der kommer en stigende bevidsthed omkring, at de afmagrede modeller ofte er manipulerede billeder – og at modellerne betaler en stor pris i form af alvorlige spiseforstyrrelser ved at sulte sig, for at de kan leve op til kravet om at være meget tynde.

Kvindens stilling i samfundet er igen under forandring, hun skal helst hjem til kødgryderne igen, for der er ikke arbejde nok til begge køn, selv om det måske ikke bliver så let at få kvinderne ud fra arbejdsmarkedet som i 1930ernes nedgangs tider. Nutidens kvinder er nemlig kommet ret solidt ind på arbejdsmarkedet i mange lande, men det er vigtigt at erindre, at det ikke er det samme, som at kvinder vil blive ansat i fremtiden. Vi ser det i Danmark med massive fyringer

af gravide eller kvinder, der er på barsel, som indtil for nylig var beskyttet af arbejdsmarkedets aftaler. Og i de lande fx Tyskland, hvor kvindebladene har udmeldt, at de vil ændre modebilledet, er kvinderne i langt højere grad hjemmegående eller har halvdagsarbejde, end i fx Danmark.

For mange kilo kan være en hindring. Økonomien har ikke været eneherskende i forhold til, hvordan kroppen skulle fremstilles. I 1800-tallet var der sultperioder og epidemier med blandt andet tuberkulose, så det var vigtigt ikke at fremstå som syg, dvs tynd. Efterhånden forsvandt sulten og senere også tuberkulosen. Fra omkring år 1900 begyndte ungdomsidealet, den slanke kvinde, at blive tolket som tegn på sundhed, ikke fordi man havde undersøgt det, men ud fra en påstand fra de læger, der nu begyndte at arbejde med vægt og sundhed.

Påstanden om at den tynde krop var den sunde krop i alle aldre har unuanceret været gældende til for nylig, hvor det blev klart, at det først og fremmest var motion, der afgjorde, om kroppen var sund. Man kan altså godt være fed og sund, hvis man motionerer, ligesom alderen selvfølgelig spiller ind. Og den meget tynde krop er bestemt heller ikke den sundeste.

Samtidig har de fleste forskere heldigvis indset, at fedme har sin årsag i mange ting, og ikke kun er et spørgsmål om, at de pågældende spiser for meget. En af de mange årsager er gentagne slankekur, som for hver mislykket kur medfører lidt ekstra vægt på kroppen.

Da fedme hos nogle er en hindring for, at de kan bevæge sig, er disse forhold naturligvis sammensatte.

Det siges, at når den italiensk-spanske komponist Domenico Scarlatti på sine ældre dage komponerede stykker, hvor han ikke skulle krydse hænderne, når

Danske kvinders selvværd har det skidt

Det står ikke ret godt til med danske kvinder og pigers syn på deres eget udseende. Det viste en undersøgelse fra 2006 lavet af Birgit Petersson og Webpol for Unilever Danmark. Her blev piger mellem 15 og 17 år, samt kvinder mellem 18 og 67 år, spurgt om deres forhold til deres krop.

Nogle af konklusionerne var:

- Hver anden unge kvinde mellem 15 og 17 år er blevet hjemme fra en strandtur, fordi de har det dårligt med deres udseende. Hver tredje er blevet hjemme fra en sportskivitet og godt huer fjerde fra en fest eller en shoppingtur.
- Fire ud af ti teenagepiger mener, at de vil få det bedre med sig selv, hvis de var tyndere
- Hver tredje teenagepige har været på slankekur
- Teenagerne mener, at deres selvværd er påvirket udefra. Over halvdelen peger på, at det er svært at føle sig smuk med de skønhedsideal, der er i dag.
- Næsten hver anden pige er enig i, at hendes mors holdning til krop og skønhed har indflydelse på hendes eget selvværd.
- Halvdelen af de voksne kvinder er utilfreds med deres kropsvægt og figur
- Hver tredje voksne kvinder kunne finde på at få en plasticoperation for at ændre deres udseende
- Hver 10. voksne kvinde har prøvet enten at nægte sig selv at spise, at tvangsspise eller har kastet op.

Men i det traditionelle

kønrollemønster ligger også,

at mænd må fylde, men kvinder

ikke må fylde. Dette har selvfølgelig

først og fremmest været noget

symbolsk, idet det var manden,

der havde værdierne og magten.

han spillede på klaveret, i modsætning til hans meget komplicerede tidlige arbejder, så var det fordi, han blev så fed, at det ikke kunne lade sig gøre. Og på samme måde ved vi, at fedme hindrer mange andre i at kunne bevæge sig, så der er al mulig grund til at hindre, at personer udvikler enorm fedme.

Når kvinder, der ikke har født, er for tykke, har de også en nedsat evne til at få børn. Der er omkostninger ved at være alt for tyk tidligt i livet.

På samme måde afspejler børn over 3 år, der er fede, et sundhedsproblem, idet de af en eller anden årsag ikke 'har løbet fedtet af sig'.

Vi ved ikke hvorfor, nogle børn er lidt dovne og ikke bevæger sig så meget. For nogles vedkommende kan vi se, det skyldes overbeskyttelse og mangel på fysisk udfoldelse. De bliver kørt til alt og derefter lukket inde på institutioner, hvor man, helt op til man går ud af gymnasiet, kun har ringe mulighed for at motionere i 'arbejdstiden' på grund af fx ringe plads eller få bevægelsestimer i skolerne. Overklassens børn, hvor man stort set ikke ser fedme, bliver til gengæld kørt til motionscentre og dans.

Kvinder vil ligne de andre. Men noget helt andet er det ekstremt tynde modeideal. Det er uden tvivl kvindeundertrykkende.



En lille del af kvinderne, der har fået børn, er naturligt slanke, men størsteparten af kvinderne vil under normale forhold blive rundere med årene.

Det viser sig da også, at langt de fleste, der ikke er runde, er på fortsatte slankekur, og måske, som følge deraf, utilfredse med deres krop. For sulter vi os kommer tanken om mad til at fylde alt for meget, mens vi, når vi regelmæssigt spiser os mætte, begynder at tænke på at spise, når vi atter bliver sultne. På denne måde er det også en selvundertrykkelse, for vi kunne jo bare lade være.

Men så let er det ikke. Dels er mennesker med enkelte undtagelser, uanset om vi kan lide at høre det eller ej, et flokdyr. Mennesker imiterer hinanden, det gælder størsteparten af menneskeheden, men især de usikre. Mennesker er bange for at være anderledes end andre og især at blive udstødt af gruppen. Det er sikkert noget universelt i mennesket, men især har det været tilfældet for kvinder, hvor sammenholdet med andre, 'afhængigheden', har været en stor del af feminiteten, mens autonomien, 'the lonely cowboy', har været en langt større del af maskuliniteten.

Derfor vil ønsket om at ligne hinanden være størst blandt kvinder. Så når man dikterer at kvinde- og sundhedsidealet skal være tyndt, så retter mange sig efter det med hyppige slankekure til følge.

Men i det traditionelle kønsrollemønster ligger også, at mænd må fylde, men kvinder ikke må fylde. Dette har selvfølgelig først og fremmest været noget symbolsk, idet det var manden, der havde værdierne og magten. Men selv i dag tages det helt bogstaveligt af mange. De unge går på kure af angst for ikke at blive valgt af en partner, et princip, der er forstærket af, at det nu er flest unge kvinder, der har uddannelse og ikke som tidligere mændene.

Om udviklingen i fremtiden kan man kun gisne. Men hvis det kunne være en udvikling hen mod at man kom til at holde af og trives med sin krop, vil det være en stor lykke. Men, siger jeg så med løftet pegefinger: Det kræver, at vi bevæger os og kommer væk fra passivt at blive transporteret til al ting.

Birgit Petersson er lektor på Københavns Universitets Sundhedsvidenskabelige Fakultet samt speciallæge i psykiatri med egen praksis. Hun har i en lang årrække forsket i køn og krop, herunder spiseforstyrrelser, og har bl.a. udgivet bøgerne **Frygten for Fedtet** og **Jagten på det sunde liv**.

I 2006 stod hun desuden bag en dansk undersøgelse om sammenhængen mellem skønhedsideal og pigers og kvinders selvværd, der blev bestilt af firmaet Unilever som del af skønhedsplejefirmaet Doves selvværds-kampagne.



Foto: Substantia Jones of The Adipositivity Project / www.adipositivity.com.

Rigtige kvinder går på kur

For første gang har en nordisk forskningsprojekt analyseret fedmedebatten og dens indflydelse på kvinder, der er tykke. Konklusionen er hård: Tykke kvinder oplever voldsom social stigma og moralsk fordømmelse fra et samfund, der ukritisk har slugt sundhedsindustriens budskaber

AF ULRIKKE MOUSTGAARD

Da Hannele Harjunen tilbage i 2000 begyndte at se nærmere på de besvarelser, hun havde fået fra kvinder til sin kommende ph.d.-afhandling om kvinder og tykthed, gjorde hun sig en interessant iagttagelse. Blandt de kvinder, der havde valgt at deltage i forskningsprojektet valgte hovedparten at angive deres vægt, selvom de ikke var blevet bedt om vægtinformation, og de fleste indledte med at definere, hvor de lå i henhold til det såkaldte BMI-indeks. Heller ikke den var blevet nævnt.

Hvorfor det var interessant, vender vi tilbage til.

Finske Hannele Harjunen står bag Nordens første ph.d.-afhandling

om kvinder og tykthed. Et projekt, der i hendes optik er klassisk feministisk: At løfte kvinders personlige erfaringer ud i en større politisk kontekst. Erfaringer der handler om at leve i en krop og i et køn.

»I dag er kroppen både en norm og et ideal for kvinder. Kvinder lærer fra en tidlig alder, at kropstørrelse er en vigtig del af at være den »rigtige type« kvinde. At holde øje med sin kropstørrelse og holde sig inden for normen er essentielt for at vedligeholde sin sociale accept og status,« som der står i afhandlingen.

Taushed og flouhed. Harjunen har gransket mediedebatten og pløjet

Tykhed er først og fremmest blevet gjort til et individuelt problem: Årsagen og løsningen skal findes i den enkelte. Dette har skabt en kultur af skam, hvor det er blevet tilladt at udpege de skyldige – som tyk har du kun dig selv at takke for din tilstand.

sig igennem diverse andre videnskabelige forskningsprojekter om emnet fra den vestlige verden. Dertil kommer hendes eget datamateriale, der bygger på interview og nedskrevne beretninger fra 47 kvinder i alderen 21 - 65 år, som alle har erfaringer med at være tyk. Nogle har været det fra barnsben, andre er blevet det i en voksen alder.

Trods forskelligheder har kvinderne fælles erfaringer. De mest iøjnefaldende er oplevelsen af skamfuldhed. Mange har svært ved at tale med andre om, hvordan de virkelig har det med deres tykhed. Så svært at de holder deres tanker og følelser for sig selv: »Mange havde aldrig talt med nogen om det, ikke engang deres nærmeste, og de var tilbageholdende med at afsløre overfor nogen, hvor stort et emne tykhed faktisk var for dem.«

Blandt de, der havde været tykke som børn, var der også især én erfaring, der gik igen: At de var blevet opmærksomme på, at deres krop var tyk eller afvigende i skolen, enten i forbindelse med besøg hos skolesygeplejersken, i idrætstimerne eller i frikvartererne blandt kammerater. Måden, de oplevede at være anderledes på, kom til udtryk ved fx latterliggørelse, eksklusion eller diskrimination. De følelser, det vakte, var skyld, skam og flovhed.

Præcist de svar går igen og igen i andre undersøgelser af kvinder og tykhed, der er blevet lavet i lande som USA, Storbritannien og Australien. Tykke mennesker er ikke populære – hverken som børn eller

voksne.

I en amerikansk holdningsundersøgelse fra 2003 blandt skolebørn i 5. og 6. klasse, blev tykke børn udpeget som dem, børnene mindst kunne lide. De rangerede under børn i kørestol, med krykker, amputerede lemmer eller vansirede ansigter. Det samme viste en undersøgelse fra 2005 af voksnes holdninger til hvem, de har lyst til at indgå romantiske relationer med. Her lå tykke partnere under en partner i kørestol, en partner, der har forsøgt selvmord eller har haft en kønssygdom eller en partner med amputerede lemmer.

Afvigere og tabere. Meget få af de finske kvinder, der deltog i Harjunens afhandling, har noget positivt at sige om at være tyk. Og skal man tro den øvrige forskning på området, er det ikke mærkeligt. Tykke mennesker i almindelighed – og tykke kvinder i særdeleshed – scorer lavt på social status, og i kraft af deres kroppe bliver de sygeliggjort. Tendensen er blevet forstærket i kølvandet på mediernes stærke interesse for vægt. Som rapporten siger:

»Gennem de seneste få år har den såkaldte fedmeepidemi ført til sociale sanktioner og moralsk fordømmelse af kvinders tykhed (og som en konsekvens heraf: tykke kvinder) til nye højder, og den tynde kropstørrelses privilegier er blevet endnu tættere knyttet til køn og klasse.«

Det sker fx i Storbritannien, hvor 'fedmeepidemi'-debatten

har været særlig udtalt, og har skabt nye negative kategorier, der forbindes med tykhed. Den tykke krop – især kvindekroppen – bliver ifølge Harjunen i højere og højere grad forbundet med negative samfundsmæssige emner som afvigere, underklasse eller ignoranter, der står i moralsk modsætning til middelklassens 'normale' kroppe og 'normale' værdier.

– Tykhed er først og fremmest blevet gjort til et individuelt problem: Årsagen og løsningen skal findes i den enkelte. Dette har skabt en kultur af skam, hvor det er blevet tilladt at udpege de skyldige – som tyk har du kun dig selv at takke for din tilstand. Selvom tykhed er et komplekst spørgsmål, reducerer man det til at være et spørgsmål om individuelle livsstilsvalg og personlig moral. Tykke kvinder føler i særdeleshed skammen, fordi de samtidig stigmatiseres i kraft af, at de ikke lever op til normerne for en socialt acceptabel kvindelighed. Så tykhed er blevet en 'hemmelig' skamfølelse, siger Hannele Harjunen.

Dyrk din krop. Tendensen er ifølge Harjunen kommet i kølvandet på den kropskultur, der opstod i 1980'erne og 1990'erne, hvor der var ekstremt stor fokus på den individuelle krop og den individuelle kropscyklus som fx bodybuilding og work-out – og hele tanken om, at folk skulle trimme og forme deres krop.

Men kropskulturen gav mænd og kvinder forskellige muligheder.

For kvinder gjaldt det, at de nok måtte trimme kroppen, men at forandringerne ikke måtte være for ekstreme. De skulle stadig være socialt acceptable – hvilket fx kvindelige bodybuildere ikke var.

For kvinder gjaldt det, at de nok måtte trimme kroppen, men at forandringerne ikke måtte være for ekstreme. De skulle stadig være socialt acceptable – hvilket fx kvindelige bodybuildere ikke var. Rammerne for mænd var langt videre.

I dag har det ekstreme fokus på kropsdyrkelse flyttet fra fitnesscentrene og ud i dagligdagen, hvor enhver kvinde med respekt for sig selv forsøger at holde den slanke linje.

»Det er tankevækkende, hvordan vægttab og diæter er blevet normaliseret og konstrueret som som en »naturlig« beskæftigelse og praksis for alle kvinder. Det bliver betragtet som en essentiel del af det at være kvinde,« som der står i afhandlingen.

I samme ånd er vægtøgning ikke velset. Det at tage på i vægt er kun er forbeholdt en lille eksklusiv gruppe kvinder, fx dem, der er syge, gravide eller der, hvor en vægtforøgelse bliver anset som påkrævet for at nå op på den 'normale' kropsvægt.

»I alle andre tilfælde bliver vægtstigning sygeliggjort og sat i tale som risikoadfærd, som tegn på sygdom, udtryk for dårlig selvkontrol eller, i nogle tilfælde, forbundet med særlige, seksuelt afvigende adfærd og praksis.«

Viden er magt. En af de store syndere i udviklingen er ifølge Hajunen sundhedsindustrien – lige fra læger over medicinalvirksomheder til den blomstrende helsekostbranche. Den sundhedsvidenskabelige kamp for at kontrollere tykthed har vundet indpas – præcis som netop den også har gjort gennem historien i forbindelse med andre, i datidens øjne, afvigende eller 'sygelige' for-

mer for menneskelig adfærd såsom homoseksualitet. »Viden er magt,« som den franske magtfilosof Foucault udtrykte det om nogle af de institutioner og eksperter, der producerer viden, begreber og dermed får magt.

Sådan ser billedet også ud i dag, når det gælder tykke kroppe, mener Harjunen. Hovedparten af de teknikker som har til formål at kontrollere tykthed og den tykke krop er baseret på sundhedsfaglig 'viden' om tykthed. Teknikker som fx restriktive diæter, medicinsk behandling eller kirurgiske operationer. Ligesom hensynet til netop sundheden er forklaringen, når samfundet ønsker at blande sig i folks kropsstørrelser.

Et tydeligt tegn på hvor massiv indflydelse denne tilgang til tykthed har, findes i de besvarelser, Harjunen i sin tid modtog fra kvinder, der skulle deltage i hendes forskningsprojekt.

Langt de fleste beskrev nemlig deres egen krop via BMI-indekset (Body Mass Index), et klassifikationsystem for kropsvægt opfundet af en belgisk matematiker i 1835, der inddeler folk i kategorier som 'normal', 'overvægtig' eller 'fed'. I dag er det blevet hvermandseje og bruges i videnskabelig sammenhæng til fx at forbinde vægt med dårligt helbred og for tidlig død.

Problemet er bare, siger Harjunen, at det billede, BMI-indekset skaber af sundhed, er fejlagtigt. For forskning på området har påvist, at en såkaldt sund vægt er en temmelig relativ størrelse. Fx viser forskningsresultater, at mens BMI-kategorierne 'undervægtig' og 'fed' sandt nok fører til større dødelighed, er de sundeste mennesker

modsat dem, der tilhører BMI-kategorien 'overvægtig'.

Det tykmofobiske samfund. At en tyk krop fører til lav social status er derimod ikke nogen nyhed, fastslår Harjunen.

I 1863 beskrev en britisk læge, William Banting, hvordan tykke mennesker bliver hånet og latterliggjort i sociale sammenhænge, og han opfordrede derfor tykke til at tabe sig for at få større social status.

»Lige siden er den tykke krop blevet set som problemet – ikke det samfund, der skaber, vedligeholder og tolererer kropslige fordomme og snæversynethed. Det kan måske forklare, hvorfor netop ønsket om at højne ens sociale status eller få større social accept angives som en af hovedmotivationerne for ønsket om et vægttab, især hos kvinder,« skriver hun i afhandlingen.

Til gengæld ved vi alt for lidt om, hvad den herskende kropspolitik mere specifikt betyder på det personlige plan, siger Harjunen. For der bliver ikke forsket i det.

»Den vestlige kulturelle sfære har en ekstremt tykmofobisk atmosfære, hvor der konstant sættes spørgsmålstejn ved tykke menneskers værd, evner, moral og mentale og fysiske kompetencer. Det er velkendt, at det sociale stigma findes, men der tales sjældent om oplevelsen af at leve i en tyk krop; hvordan er det at leve i en krop, der er stigmatiseret, udskammet, latterliggjort og markeret som sygelig, forkastelig og grim? Hvordan er det at leve i en krop, der næsten aldrig fremstilles som værdifuld, sund, normal eller smuk?«

Noget af svaret findes nu i Harjunens afhandling.

I mange århundreder var kvinder smukkeste, når de havde sul på kroppen – og de allersmukkeste mennesker var mænd. Men i midten af 1700-tallet ændrede skønhedsidealet sig, da kvinder blev det smukke køn og helst skulle være tynde, svage og blege. Skønhedens kulturhistorie kan lære os noget om nutidens skønhedsideal.

Tyndhed er en gammel historie

AF KAREN KLITGAARD POVLSEN,
LEKTOR OG MEDIEFORSKER

Det tyske dameblad *Brigitte* proklamerede ved indgangen til 2010, at bladet nu ikke længere ville bruge meget tynde modeller i deres modereportager men 'almindelige' kvinder.

Det skete efter flere års debat om, at modens meget slanke ideal påvirker især unge kvinder, så de udvikler spiseforstyrrelser eller bliver depressive og angstede og begynder at skære i sig selv, fordi den fysiske smerte letter den psykiske, der ofte består i en følelse af ikke at være perfekt og smuk nok.

Når *Brigitte*, der ellers har leveret hundredvis af slankekur til de tyske kvinder, vælger at opgive de ekstremt slanke modeller, er det sandsynligvis fordi parfumefirmaet *Dove* igennem flere år har brugt 'almindelige' kvinder i deres reklamer for cremer og sæber, hvilket har øget deres salg ganske betragteligt. Den første kampagne i 2005-06 betød et mersalg på flere hundrede procent. De kvinder *Dove* viste på nettet, på plakater, ved busstoppesteder, på TV og i mange blade, var ganske vist både unge, lidt ældre og af forskellig hudfarve (men dog med lys hud som altdominerende), men ingen af dem var overvægtige – for slet ikke at tale om fede.

Så forestillingen om 'almindelige kvinder' omfatter åbenbart ikke alle almindeligheder. Hvordan kan det være, at runde kvinder er så uglesete i de medier, som de fleste kvinder bruger til at spejle sig selv i og til at vurdere, i hvor høj grad se selv er smukke – eller grimme?

Før i tiden. Går vi tilbage i tiden til det gamle Grækenland er det iøjnefaldende, at de fleste af de fremstillinger, vi ser af nøgne smukke mennesker er skulpturer og malerier af unge mænd. Apollon, Ganymedes og andre ynglinge er slanke, men også lidt kvindeligt glatte i deres kropsudtryk.

Skulpturer af unge gudinder fra samme periode viser mere indhyllede, men også slanke figurer. Så slankheden er ikke en kulturel nyhed. De unge mænd af god familie i Athen blev trænet og sat på slankekur, hvis de blev for fyldige, mens vi ikke ved så meget om de unge kvinder. Skønhed lod i det gamle Grækenland til at være en sag for mænd.

Det var da også Apollo Belvedere, som den tyske



kunsthistoriker Winkelmann i midten af 1700-tallet fremhævede som ikke bare den smukkeste skulptur, men også som det smukkeste menneske nogensinde. Skønhedsidealet var maskulint.

I tiden fra den græske antik til 1700-tallet var der ikke desto mindre blevet produceret mange billeder og beretninger om skønne kvinder. Fælles for dem var, at de var unge og ikke for magre. I nogle perioder var de så fyldige, at vi i dag har svært ved at se deres skønhed for bare fylde.

Lucas Cranach d. æ., den lutherske reformations førende billedkunstner, malede langlemmede unge kvinder med et fremhævet underliv i 1500-tallet.

Peter Paul Rubens kvindeskikkelser fra 1600-tallet er så kødelige, at flæsket formelig dirrer på lærredet.

I mange århundreder var kvinder smukkeste, når de var så unge og så velnærede, at de kunne levere et levedygtigt barn. Når den frugtbare alder var ovre, var kvinder ikke kønne mere. Den mangelkultur, som de fleste dele af de europæiske befolkninger dengang levede i, betød, at huld blev et signal for sundhed og seksuel attraktion og ikke som i dag om (næsten) det modsatte.

Men der var også magre kvinder i 1200-1400-tallet. En del meget religiøse kvinder og nonner gjorde en slags karriere som sultekunstnere. I den kristne tradition blev kødet og kødelighed set som mindre værd end ånden. Kvinder blev opfattet som mere kødelige og mindre åndelige end mænd – der jo almindeligvis har mindre kropsfedt end kvinder. For en række middelalderlige religiøse kvinder blev løsningen at faste meget længe. De blev ikke bare magre, de blev samtidig smukke for Jesus, fordi deres ånd i den kristne logik voksede i takt med at kødet krøb. De er af senere historikere som Caroline Walker Bynum blevet set som forstadier til vore dages anorektikere, og selvom det danske samfund siden er blevet sekulariseret, er der stadig mange myter om anorektikerens disciplin og principfasthed som modstykke til overvægtige unge kvinders mangel på kontrol.

I midten af 1700-tallet skete der imidlertid et afgørende skift i opfattelsen af skønhed og kvindeideal.

Peter Paul Rubens kvindeskikkelser fra 1600-tallet er så kødelige, at flæsket formelig dirrer på lærredet.

I mange århundreder var kvinder smukkeste, når de var så unge og så velnærede, at de kunne levere et levedygtigt barn.

Fra oldtiden havde man betragtet mandens krop som den perfekte krop og kvindens krop som en mindre og mindre perfekt udgave af mandens krop. Man mente, at de kvindelige kønsorganer var en mindre og indfoldet udgave af de større og mere udfoldede mandlige kønsorganer.

Men medicinere og anatomer begyndte at betvivle denne énkøns-teori, som jo i praksis gjorde det næsten



umuligt for kvinder at blive anset for lige så gode eller lige så smukke som mænd.

Anatomerne kunne nu påvise, at de to køn var forskellige på afgørende punkter. Med overgangen i midten af 1700-tallet fra en forståelse af mennesket som ét køn i et perfekt og en mindre perfekt udgave og til en opfattelse af mennesket som bestående af to forskellige køn, blev grundstenen til en ny opfattelse af især kvinder og kvinders skønhed skabt. Det svage køn blev det smukke køn.

De skønne, tynde, blege kvinder. Fra midten af 1700-tallet møder vi i litteratur og billedkunst en ny type unge kvinder. De er blege og en del af dem tæres hen af anæmi eller tuberkulose.

Goethe fortæller i romanen om *Wilhelm Meisters Lærår* fra 1795-96 om den unge kvinde, der får en smukkere og smukkere sjæl, jo mere blod hun spytter, og jo blegere hun bliver. Til sidst dør hun, ligesom unge kvinder i Samuel Richardsons brevromaner fra midten af 1700-tallet dør af længsel og mangel på appetit, men bliver skønnere og skønnere for hvert skridt de nærmer sig graven.

Et dansk eksempel på en sådan kvindetype kunne være Ida Brun, der i 1792 blev født som fjerde og sidste barn i det brunske hjem i København. Hendes far var købmand og en af Danmarks rigeste mænd, hendes mor var forfatter og havde den mest glimrende salon i Bredgade i København med sommersalon på Sophienholm ved Bagsværd sø. Ida Brun var køn, og hun blev målrettet og æstetisk opdraget til at blive så yndefuld som muligt med sang, dans og musik. Hun var seks år, da hun begyndte at optræde med 'attituder' (balletagtige stillinger der efterlignede scener fra den klassiske mytologi, red.), og da hun var 10 år, tog hendes mor hende med til Tyskland, Schweits og Italien, hvor hun optrådte for Goethe og Mme de Staël.

Men i perioden efter 1803 begyndte hun at blive syg og miste sin appetit, og i årene 1805-06 var hun meget syg og blev meget tynd, mens hun blev præsenteret for en række af Europas førende læger.

Ida fik det bedre, men aldrig helt godt, og hun er et



første eksempel på, hvor store omkostninger det kan have at blive opdraget til skønhed.

Ida var et barn af en europæisk elite, men i 1800-tallet blev en opvækst som hendes almindelig i mange europæiske middelklassehjem. Særlige diæter blev udviklet til pigekamrene, så man sikrede sig, at de blev tynde, blege og anæmiske på vælling og hvidt brød, imens deres brødre blev kraftige på kød og grøntsager. Sådan var det ikke blandt de fattige, men skønhedsidealet, korsettet og det meget svage køn blev efterlignet også hos fattigere folk.

Kønne kvinder? Det er den historie, der er baggrunden for 1900-tallets skønhedsideal for kvinder.

Selvom korsettet blev smidt før første verdenskrig, og kvinder begyndte at cykle og dyrke sport, var det stadig eftertragtet at være myg og svag – og slank på den bløde måde.

Med mellemkrigstiden blev idealet slankere og mindre blødt og efter en lille pause efter anden verdenskrig, blev først Audrey Hepburn og siden Twiggy berømte som skønhedsideal: Unge, meget, meget slanke og med et godt nok feminint, men samtidig androgynt udseende, der fik dem til at se lidt drengagtige ud. Med forskellige variationer har det været skønhedsidealet siden.

Men forskellen til den græske antik og til 1700-tallet er, at vi i dag lever i en overflodskultur, hvor mange bliver for tykke. Den amerikanske filosof Susan Bordo har i flere bøger i 1990erne beskrevet, hvordan den modsætning fører til, at spiseforstyrrelser som anoreksi og bulimi udfoldes hos kvinder, der gerne vil være slanke og små, mens mændene misbruger fitness og motion for at blive så fedtfrie og store som muligt. Sådan er skønhedsidealene, mener hun, i en kultur, hvor især piger i alderen op til teenageårene er ramt af fedmeepidemi, mens især de voksne mænd siden er dem, der får de store problemer med vægten.

I dag har vi ikke bare skønhedsideal, vi har i stigende grad også sundhedsideal. Fedtet ses som en fjende af begge.

Men der er også en kulturel genbesindelse på vej – det tyske blad *Brigitte* og *Doves* reklamekampagne er eksempler på den bevægelse.

Betyder det så, at vi er på vej mod sundere skønhedsideal for begge køn?

Vores vestlige kulturhistorie er lang, sej og træg. Og de bevægelser, vi ser, skyldes formodentlig både den omtalte fedmeepidemi i de fleste dele af den vestlige verden samt det faktum, at også runde mennesker er forbrugere med købekraft.

I en forbrugskultur som den vestlige udgør de/vi et markedssegment og i takt med, at det bliver større, vil flere og flere forsøge at få det sat i tale for at få flere kunder.

Som *Brigitte* og *Dove* gør.

Karen Klitgaard Poulsen er medieforsker på Institut for Informations- og Medievidenskab, Aarhus Universitet. Hun forsker i krop og køn i medier og kunst og har skrevet afhandling om dameblade, mode og mad i Danmark og Tyskland.

Tykt er godt i Afrika

Globaliseringen og den internationale skønhedsindustri har sat afrikanske skønhedsidealere om store bagdele og tykke kvindekroppe under pres.

AF ULRIKKE MOUSTGAARD

Selvom Nigeria er fyldt med smukke kvinder, stod det i årevis sløjt til med udbyttet i de internationale skønhedskonkurrencer.

Nigeria vandt aldrig.

Det ændrede sig i 2001, da Nigeria løb af med sejren i Miss World. Resultatet var frugten af en ny taktik.

Før 2001 var de lokale skønhedsdronninger, der kæmpede om en plads som Nigerias repræsentant i Miss World, blevet valgt på baggrund af de lokale skønhedsidealere rundt omkring i byerne. Idealere, der indebar, at bydronningerne ofte var tykke.

Men så sendte manden bag den nigerianske konkurrence Most Beautiful Girl in Nigeria en besked ud til hele landet.

– Dommerne havde altid kigget efter en lokal skønhedsdronning, som de mente var en smuk afrikansk kvinde. Så jeg fortalte dommerne, at de ikke skulle være på udkig efter en lokal dronning men efter nogen, der kunne repræsentere os internationalt, siger Guy Murray-Bruce til *New York Times*.

Strategien gav pote. Allerede året efter vandt Nigeria for første gang i Miss Worlds dengang 51-årige historie konkurrencen med den 18-årige kvinde Agbani Darego.

Tyndhed er blevet in. Darego var tynd og lyshudet. Kritikere kaldte hende for en sort kvinde i en hvid krop.

Og ifølge *New York Times* syntes de fleste nigerianere over 40 år helt enkelt, at hun var grim.

Til gengæld slog hun igennem hos de yngre, der nu stræber efter at blive tynde ligesom hende.

Som en 22-årig nigeriansk model og universitetsstuderende siger til avisen:

– Før var de tykke piger inde i varmen. Nogle tykke piger troede, de havde en fordel frem for mig. Men Agbani ændrede alt. Nu ser pigerne op til mig og kommer for at få råd om, hvordan man bliver slank.

Agbani Darego tilhører selv en etnisk gruppe, Calabari, der traditionelt har priset tykke kvinder. Fx bliver kommende brude sendt på flere ugers opfedningsophold, hvorefter de bliver vist frem i byen. Men alt det har ændret sig de senere år. Slankt er nu smukt, og den nigerianske populærkultur producerer film og musik, hvor tynde kvinder nu er dem, der er inde i varmen.

Tykhed er smukt. Siden har debatten om de tykke og de tynde bølget i Afrika. Spørger man afrikanerne selv, er spørgsmålet om tykhed som parameter for kvindelig skønhed, et emne, der optager dem. Det vidner svarerne fra BBC's afrikanske nyhedsafdeling om, da man bad læserne om at skrive ind med kommentarer til spørgsmålet: »Betyder størrelse noget?«

– I Afrika generelt og i Tanzania i særdeleshed er størrelsen meget meget vigtig specielt for kvinder for at blive opfattet som smukke. Man forstår simpelthen ikke hvordan mænd kan tolerere budskabet om at Miss World Africa fra Tanzania er smuk! Ja, hendes ansigt er en kvinde værdig, men hvor er »chakula cha mtoto« – brysterne til at brødføde babyer? Hvor er »mguu wa bia« – ben som en ølflaske? Hvor er »makalio ya haja« – de fremspringende balder? svarede Muhoza Chiza fra Tanzania.

En nigeriansk kvinde, der nu er bosiddende i USA, var enig i, at størrelse i Afrika betyder noget andet end i den vestlige verden:

– Jeg voksede op med lavt selvværd og ingen selvtillid på grund af min kropsbygning, der førte til mobning. For det afrikanske samfund var jeg for tynd. Jeg blev kaldt øgenavne som 'den lange rotte' og andre forfærdelige ting, jeg ikke ønsker at erindre. Min mor gav mig adskillige doser ormekur, da hun mente, der var noget galt med mig.

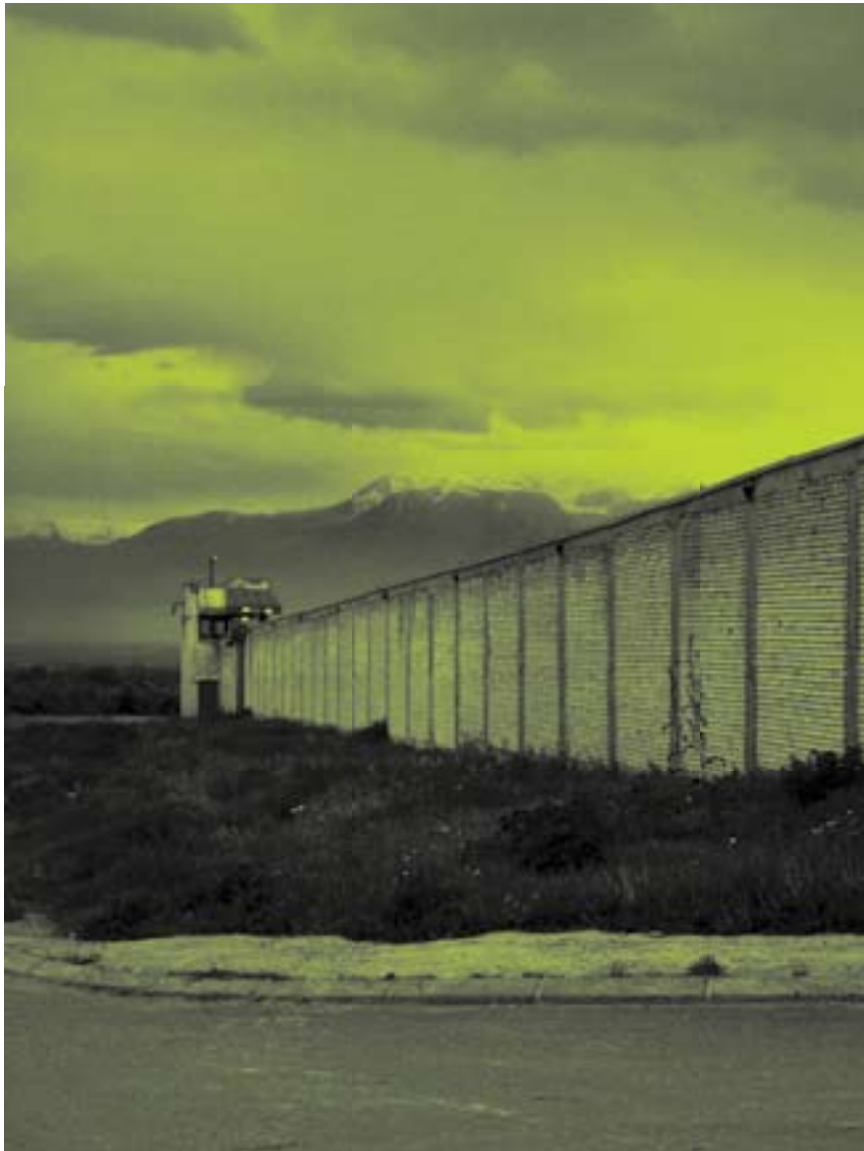
For få år siden fejrede Burkina Faso sine tykke kvinder ved at afholde en ny skønhedskonkurrence, der kun var dedikeret til tykke kvinder – Miss Large Lady. Vinderen var en kvinde, der vejede 117 kilo.

VERDEN RUNDT 

»Her er jeg ikke en af gutterne«



Danske Mette Harting har sin gang på en typisk mandearbejdsplads i Kosovo – et fængsel. Som udstationeret fængselsfunktionær fra Vestre Fængsel regnede hun med, at den største udfordring ville blive efterskælvne efter 1990'ernes blodige borgerkrig. Hun tog fejl. Den største udfordring blev hendes køn.



TEKST OG FOTO: JARI KICKBUSCH

Mette Harting tager imod på det hotel, hvor hun boede de første uger i Kosovo – og hvor hun undlod at pakke sin kuffert ud.

Fra stedets udendørsrestaurant nyder hun udsigten til bjergkæden, som danner et smukt bagtæppe til en ramponeret kulisse; landsbyen Istok, som ligger i den nordlige del af landet.

Mette har boet her i tre måneder og har ofte fundet trøst i horisonten. Specielt i den første tid, hvor den 33-årige danske fængselsfunk-

tionær boede på hotellet, mens hun ledte efter en lejlighed i byen.

– Da jeg kom herved, var de fleste af mine danske kollegaer på leave (ferie/orlov. red.) i Danmark. Jeg følte mig meget lille og meget alene, og det hele var piv frustrerende, husker Mette og mindes hendes tredje dag i Kosovo som en af de værste.

– Jeg ville gå en tur for at klare tankerne, ligesom jeg tit gør derhjemme, men i Istok er det ikke normalt, at kvinderne går alene på gaden. Folk hernede – både mænd og kvinder – kom med meget ag-



Derhjemme siger kollegaerne, at jeg er en gutterne, og sådan har det været hele mit liv. Så jeg kommer herved fuldstændig naiv og tror, at jeg stadig er en af gutterne, men det er jeg bare slet ikke.

gressive tilråb, og selv om jeg ikke fattede, hvad de sagde, var det virkelig ubehageligt. Når jeg skulle forbi en flok på gaden, stillede de sig i vejen og lavede sådan nogle hvislelyde. Det var meget nedværdigende, og jeg tænkte: 'Jeg er hjemme, inden der er gået en uge.'

Kvindens plads. I dag har Mette indrettet sig i en lejlighed i byen, fast besluttet på at blive i Kosovo det år, som hun ifølge kontrakten skal være her. Hun har taget orlov fra jobbet på Vestre Fængsel og er udsendt af Udenrigsministeriet til EULEX, EU's fredsbevarende mission, som skal sikre og genopbygge retssamfundet i Europas yngste stat.

I øjeblikket er 16 danske fængselsfunktionærer udsendt i Kosovo, 3 kvinder og 13 mænd. Mette arbejder i det berygtede fængsel i Dubrava, som i de seneste år har lagt grund til både gidseltagninger og skudvekslinger.

I dag er der mere fredeligt, forsikrer hun. Men hendes største udfordring er stadig hendes køn. I de første uger var hun på besøg i mange af Kosovos fængsler og arresthuse, og her fandt hun hurtigt ud af, at det ikke kun var i det offentlige rum, at kvinderne skal kende deres plads i hierarkiet.

– Hver gang vi var på officielt visit og skulle hilse på folk, stak jeg jo næven frem, hvis jeg stod først for, men folk hernede ventede med at

Kosovo

Kosovo erklærede sig selvstændigt d. 17. februar 2008 efter en folkeafstemning. Løsrielsen fra Serbien skete uden de store blodudgydelser, som mange havde frygtet, men der er ofte voldelige demonstrationer i mange af de større byer.

Omkring 92 procent af de 2,1 mio. indbyggere er muslimske kosovo-albanere, mens 5 procent er kristne serbere.

37 procent af kosovarene lever under fattigdomsgrænsen, og 15 procent af disse lever i yderste fattigdom, hvilket betyder, at mad på bordet ikke er en selvfølge.

En stor undersøgelse pegede sidste år på Kosovo som verdens fjerde mest korrupte land.



Med sine 165 cm vinder hun ingen respekt i kraft af sin højde, men hun er overbevist om, at både hendes køn og størrelse ofte er en fordel. Dels fordi de indsatte bliver upopulære, hvis de slår på en kvinde, men også fordi de ikke prøver grænser af i samme omfang, som hvis hun havde været en ordentlig kleppert af mand.

give hånd til mig til sidst, fordi jeg var kvinde. Det var ydmygende og nedværdigende. Specielt fordi jeg kom direkte fra en arbejdsplads, hvor jeg er meget respekteret. Derhjemme siger kollegaerne, at jeg er en gutterne, og sådan har det været hele mit liv. Så jeg kommer herved fuldstændig naiv og tror, at jeg stadig er en af gutterne, men det er jeg bare slet ikke.

Frieri i fængslet. Efter ankomsten til Kosovo brugte Mette de første seks uger på at skabe kontakter og vinde fortrolighed i lokalsamfundet, hvilket er alfa omega, hvis man vil opnå noget som helst i Kosovo.

Via de udsendte mandlige kollegaer fik Mette opbygget et netværk blandt Istoks indbyggere, og blev accepteret på stamcaféen Elita, hvor man ellers kun yderst sjældent ser kvinder. Efter få uger havde hun en god grundlæggende forståelse af kulturen i og uden for Kosovos

fængsler.

Alligevel ventede der hende en overraskelse på den første arbejdsdag i Dubrava-fængslet. En af hendes nye mandlige kollegaer sagde, at han gerne ville flytte med hende til Danmark.

- Der blev jeg lidt forlegen, og jeg havde det skidt, da jeg skulle møde ham på den næste vagt. Men han tog det helt cool, og efter få dage fandt jeg ud af, at det gør mændene hernede bare: Altså, tilbyder sig, smiler Mette.

Heldigvis har hun en god uddannelse og mange års faglig erfaring, som betyder, at hun nu ikke kun bliver betragtet som en potentiel hustru.

Hendes vigtigste opgave er at rådgive og overvåge det lokale personale, som skal kontrollere, om de besøgende i fængslet har ulovlige ting med ind. Og det er tiltrængt.

- Det hold, som visiterer cellerne, finder ekstremt mange ting, som

ikke skal være der. Mobiltelefoner, madvarer, håndgranater. You name it, fortæller hun og tilføjer, at kosovarernes kvindesyn er en fordel, hvis man som kvinde vil smugle noget ind i Dubrava. Det oplevede hun selv for nyligt. Alle ansatte går gennem en detektorkarm, når de møder på arbejde. Den bippede en dag, hun gik igennem, fordi hun havde en metalbøjle i sin bh. Men hun blev ikke stoppet.

- De ville ikke visiterer en kvinde. Jeg kunne have haft hvad som helst med ind, siger hun.

Fordomme og fordele. Mette har aldrig modtaget ægteskabstilbud fra kollegaerne hjemme i Danmark, men fordommene om kvindelige fængselsfunktionærer har hun stiftet bekendtskab med, inden hun tog af sted. Fx når hun er til fest.

- Folk går som regel ud fra, at jeg arbejder på en kvindeafdeling, og når jeg så får forklaret, at det gør



Folk går som regel ud fra, at jeg arbejder på en kvindeafdeling, og når jeg så får forklaret, at det gør jeg ikke, så er de gerne sådan lidt ... 'jamen, er du så lesbisk?' Og nej, det er jeg så heller ikke.

jeg ikke, så er de gerne sådan lidt ... 'jamen, er du så lesbisk?' Og nej, det er jeg så heller ikke.

Men Mette trives rigtig godt som fængselsfunktionær. Med sine 165 centimeter vinder hun ingen respekt i kraft af sin højde, men hun er overbevist om, at både hendes køn og størrelse ofte er en fordel. Dels fordi de indsatte bliver upopulære, hvis de slår på en kvinde, men også fordi de ikke prøver grænser af i samme omfang, som hvis hun havde været en ordentlig kleppert af mand.

Den slags bider dog ikke på kollegaerne i Kosovo. De ser hende stadig som en kvinde. Og dermed som én man skal passe på.

- Når jeg fortæller, at jeg også er med til at tage fat, hvis der er en fange, der vil slås, hjemme på fængselsafdelingen i Danmark, kan man se på dem, at de ofte tænker: 'nu fortæller hun igen røverhistorier,' siger hun.

Jari Kickbusch er freelancejournalist.

Efter blodig krig, etnisk udrensning og FN-beskyttelse fik Kosovo for to år siden omsider sin selvstændighed. For Kosovos kvinder var erfaringen barsk - de blev skydeskive i både krigen og i freden. Men konflikten har åbnet døren for ligestilling.

Nye veje for Kosovos kvinder

AF ULRIKKE MOUSTGAARD

'Vaskemaskiner'.

Sådan lød en af de nedladende betegnelser, serbiske soldater yndede at hæfte på kosovoalbanske kvinder, da stemningen gik i sort mellem albanere og serbere i provinsen Kosovo på det sydlige Balkan i 1990'erne.

Hadefulde navne er dog det mindste af de problemer, Kosovos albanske kvinder har stået overfor gennem de seneste 20 år. Som en af skuepladserne for de etniske konflikter på Balkan, der udløste en grusom borgerkrig fra 1991-92, har Kosovo haft sin egen andel af krigens rædsler: Etnisk udrensning, forfølgelse og massevoldtægter.

Først for to år siden, i februar 2008, kunne Kosovo sætte et punktum for to årtiers konflikt, da provinsen fik sin selvstændighed. Da havde Kosovo været under international beskyttelse af FN i næsten ti år.

Men sårene fra flere års væbnet konflikt, etniske stridigheder og ustabilitet har trukket dybe spor i samfundet og helt ind i dets kerne: familierne.

Hjemme bag de kosovoalbanske huses vægge, er hustruvold blevet et stort problem i kølvandet på krigen. En rapport fra 2000 lavet af FN-organisationen UNIFEM anslår, at cirka hver fjerde kvinde i Kosovo er udsat for vold derhjemme.

Også seksuelle overgreb er ifølge FN-rapporten et stigende problem.

Situationen er ikke ualmindelig for et samfund, der har været i konflikt. Krigstraumer, arbejdsløshed og basal utryghed skubber på frustrationerne i krigsramte samfund, og masser af undersøgelser har gennem tiden dokumenteret, at vold i familien derfor er en klassisk følgevirkning af krig og væbnet konflikt næsten uanset hvor i verden, man befinder sig.

Vold avler som bekendt vold, men alligevel er situationen i Kosovo ikke kun en ensidig trist historie. For de kedelige statistikker og et massivt internationalt fokus på Kosovo har samtidig været en dør til forandring: Kvinders rettigheder og livsvilkår er for alvor kommet på Kosovos dagsorden.

Voldtægt som våben. Netop kvinder var redskabet til den ultimative ydmygelse af fjenden, da serbere og albanere i Kosovo gik i krig mod hinanden.

Forhistorien var mange årtiers etniske stridigheder i den daværende serbiske provins, hvor godt 90 procent var albanere.

Op gennem 1990erne satte serberne sig tungt på magten i Kosovo. Albanere blev fyret fra offentlige stillinger på fx hospitaler, politi eller i skolerne. Serbisk blev gjort til det eneste officielle sprog, albanske medier blev lukket eller censureret, albanske familier blev sat på gaden, fordi deres hjem skulle bruges til at huse serbiske flygtninge fra borgerkrigen, der havde raset i eks-Jugoslavien, og de albanske kvinder blev ydmyget. Den statslige serbiske propaganda tegnede et billede af dem som »dumme, uuddannede kvinder, der var villige til sex,« som der står i en rapport fra FN's befolkningsfond UNFPA.

Da der udbrød væbnet konflikt mellem militante kosovoalbanske separatister og den serbiske hær, blev de albanske kvinder udsat for overgreb,

Antallet af seksuelle overgreb er ukendt, mange er for skamfulde til at fortælle om dem, netop på grund af den albanske kulturs stærke æresbegreber omkring kvinders seksualitet. Voldtægter var derfor ikke bare et effektivt middel til at ramme kvinderne men også deres mænd og familier og dermed ødelægge det sociale kit i samfundet.

For di kvinder ifølge traditionel albansk kultur er tæt knyttet til familiens ære, begik serbiske soldater systematiske overgreb på netop kvinderne – præcist som det tidligere var sket under borgerkrigen på Balkan, hvor omfanget af voldtægter var så stort, at det internationale samfund for første gang kategoriserede voldtægt som en krigsforbrydelse.

I Kosovo gik voldtægterne ud over kvinder i alle aldre, også gravide og børn: »De fleste var gruppevoldtægter og involverede indtagelse af stoffer, at skære i ofrenes bryster, kønsdele og ansigter, og at tatovere ofrene med serbiske nationalistiske symboler,« som der står i FN-rapporten.

Antallet af seksuelle overgreb er ukendt, mange er for skamfulde til at fortælle om dem, netop på grund af den albanske kulturs stærke æresbegreber omkring kvinders seksualitet. Voldtægter var derfor ikke bare et effektivt middel til at ramme kvinderne men også deres mænd og familier og dermed ødelægge det sociale kit i samfundet.

Ny tid. Da Kosovo-krigen sluttede, kom provinsen under international kontrol. Pludselig vrimlede det med udlændinge i Kosovo i form af fredsbevarende styrker og humanitære hjælpeorganisationer. Den situation har kastet Kosovo ud i helt nye ligestillingsmæssige udfordringer.

En af de store er det eksploderende antal af ofre for menneskehandel, der kan møtte efterspørgslen på sexmarkedet. Før NATO's og FN's tilstedeværelse i Kosovo i 1999, var trafficking af kvinder til prostitutionsmarkedet allerede en driftig industri med kvinder fra Østeuropa. Efter 1999 ændrede trafikken karakter, så også kosovoalbanske kvinder blev rekrutteret af bagmænd og sendt til andre lande.

Men i kølvandet på den internationale tilstedeværelse i Kosovo kom også penge, støtte og stor interesse for kvinders vilkår.

Nye kvindeorganisationer er kommet til, krisecentre for voldsramte kvinder er begyndt at blive etableret og Kosovo har fået en ligestillingslov og centralt ligestillingskontor i statsministeriet. Alle ministerier har en embedsmand ansat, der har ansvar for ligestilling. Og visse landevindinger har allerede fundet sted – fx en revision af arveloven, der tidligere betød, at kvinder i Kosovo hverken kunne arve eller besidde ejendom. Det kan de – på papiret – nu.

– I dag har vi fået nogle utrolig gode ligestillingsmekanismer, som Igballe Rogova, leder af Kosova Women's Network, der er en paraplyorganisation for 40 kvindeforeninger, siger til avisen *Los Angeles Times*.

Hun er optimistisk men tilføjer i samme åndedrag, at ét er visioner og nye love nedfældet på papir, noget helt andet er, om det så leves ud i praksis. Som hun siger:

– Vi er ikke begejstrede for implementeringen.

BØGER

Æresdrap under lup

Hvert år bliver 5.000 kvinder myrdet af en slægtning for at have plettet familiens ære. Ny bog fortæller om en jordansk journalists kamp mod forbrydelsen

AF ULRIKKE MOUSTGAARD

En maj-dag i 1994 læser den unge jordanske krimireporter, Rana Hussein, en notits i avisen, der vil ændre hendes liv: En 16-årig pige er blevet myrdet af sin storebror i et nabolag i Jordans hovedstad Amman.

Hussein er nyansat på avisen *The Jordan Times* og beslutter at undersøge sagen. Det viser sig, at pigen Kiyafa blev myrdet, fordi hun var blevet voldtaget af en bror. Som pigens onkel siger: »Hun var ikke en god pige. Hun forførte sin bror, plettede familiens ære og fortjente at dø.«

Historien bliver startskuddet til en årelang kamp, hvor Hussein via artikler forsøger at åbne samfundets øjne for denne særlige form for kvindedrab.

Og også via underskriftsindsamlinger, demonstrationer og lobbyisme forsøger at ændre en jordansk lovgivning, der siger at: »Den, der opdager, at hans kone eller en kvindelig slægtning begår hor, og som dræber, sårer eller skader hende, er fritaget fra straf.«

Arbejdet har indbragt Hussein hæder og anerkendelse i verden, og nu har hun skrevet en bog om sagen.

Ringe straf. Bogen er voldsom læsning. Hussein har rejst Jordan rundt og mødt morderne, familierne og retssystemet. Hun har også besøgt de fængsler, hvor kvinder – med myndighedernes accept – sidder frivilligt indespærret i årevis for at undgå at blive slået ihjel. Fx hvis de har trodset familiens ønske om ægteskab og er stukket af med en mand efter eget valg. Eller hvis de er blevet genstand for rygter om løsagtig adfærd. Ifølge Hussein kan

den slags rygter opstå alene ved at gå med make-up.

På grund af den jordanske straffelov slipper morderne let. I bogen møder vi fx en mand, der har skudt sin søster, fordi hun blev voldtaget. Han idømmes en måneds fængsel for ulovlig våbenbesiddelse, da dommerne vurderer, at skadevirk-

ningerne på slægtens omdømme i kraft af ofrets manglende mødom må veje tungere end tabet af menneskeliv.

Kvinder og mænd er lige skyldige. Mænd begår drabene, men mødre og søstre forsvarer ofte forbrydelsen med henvisning til ofrets forkerte opførsel. Det sociale



Modstandskvinder

Også kvinder var rede til at dø for Danmark under Anden Verdenskrig.

AF ULRIKKE MOUSTGAARD

pres, der foregår i forbindelse med æresdrab, er centralt. Det samme er kvinders status som slægtens ejendom.

Husseini interviewer den myrdede 16-årige Kiyafas far og den bror, der slog hende ihjel. Mens onklerne klapper hinanden på ryggen over et veloverstået forsvar på familiens ære, er faren og gerningsmanden, hendes bror, ulykkelige. Broren fordi han ikke havde lyst til at slå sin søster ihjel. Faren fordi han var uenig i beslutningen men ikke blev taget med på råd.

Disse modstridende følelser er klart det mest interessante i bogen, men desværre uddybes de ikke.

Forklaring ønskes. Bogen emmer af indignation men gør ikke læseren meget klogere på æresdrabets historie, psykologi eller de politiske dimensioner. Husseini mere end antyder, hvor politisk betændt sagen er idet kampen mod loven står mellem det 'folkkelige' parlament på den ene side (der forsvarer loven med ordene: »Det her er vores kultur og tradition«) og det mere elitære senat, de intellektuelle og Jordans kongefamilie, på den anden side.

Alligevel er bogen et stærkt bidrag til en global debat om æresdrab, ligestilling og kvinders rettigheder. De dødstrusler, Husseini modtager, viser, at hun har ramt et særdeles ømt punkt. Ikke kun i Jordan, hvor loven stadig består, men også i de øvrige lande i verden, hvor kvinder dræbes for at plette familiens ære. Fx i Danmark.

Rana Husseini: **Murder in the name of Honour. The true story of one woman's heroic fight against an unbelievable crime.** 250 s. £12.99. Oneworld Publications, 2009.

Verdenshistorien er fyldt med store mænd, der har udkæmpet krige, udforsket nye verdensdele, tænkt banebrydende tanker eller har sat sig dybe spor i den kollektive hukommelse på anden vis.

Sløjere står det til med kvinderne, hvad enten det skyldes, at »store« kvinder har været en mangelvare, eller om verden bare ikke har fået øje på dem, der var.

Uanset årsag er der ikke mange kvinder i den globale historieskrivning sammenlignet med mænd, og det faktum skabte i 1960'ernes kvindebevægelse begrebet Herstory – et sprogligt modpol til det engelske ord HIsTory – hvis formål kort fortalt er at bringe kvinders andel af og rolle i historien frem i lyset.

En ny bog om kvinders kamp mod nazismen som medlemmer af den danske modstandsbevægelse skriver sig fornemt ind i dette felt. Som bagsidenteksten selv formulerer det: »Kvinders indsats i modstandsbevægelsen har ofte været overset. Men kvinderne spillede en vigtig rolle i kampen for frihed.«

Frygtløse unge. I bogen møder vi otte ældre kvinder, der var meget unge, da Danmark blev besat. På hver sin måde bidrog de til modstandskampen uden at tøve. Opildnet af frihedstrang, kamplyst og ungdommelig frygtløshed (og sikkert naivitet) satte de modige kvinder livet på spil og flere blev snuppet af tyskerne undervejs og oplevede fængslinger, barske afhøringer og tortur.

Kvinderne var kurerer og smuglede beskeder, våben eller sprængstoffer skjult i kufferten rundt i Danmark, andre arbejdede som sekretærer for modstandsbevægelsen, atter andre opgaver var udgivelse af illegale blade eller at sørge for logi til eftersøgte modstandsfolk.

Kønnet var i mange tilfælde en fordel. Få mistænkte en ung pige

for at være involveret i det, der blev betegnet som terrorvirksomhed. Vi hører også om tiden efter besættelsen, om de personlige overvejelser, kvinderne gjorde sig, og om den pris, de betalte.

Bag fortællingerne står journalist Kathrine Læsøe Engberg, der har gengivet fortællingerne i jeg-form efter flere samtaler med hver enkelt kvinde. Hendes ønske har været at videregive kvindernes erfaringer til eftertiden. Det initiativ fortjener meget stor ros.

Heltinder uden kant. Alligevel sidder man tilbage med en halvsulten fornemmelse. For når nu modstandskampens Herstory endelig kom, ville det have klædt den med mere krop og mere kant.

Selvom kvinderne har stået i nervepirrende situationer og oplevet temmelig barske ting, formår de relativt korte historier ikke for alvor at folde sig ud, krybe under huden og sætte noget på spil.

De politiske perspektiver og den store forkromede sammenhæng mangler. Det samme gør egentlig betragtninger om kønnet, selvom bogen netop er kønnet. Et mere uddybende indblik i kønsrollerne, der blev praktiseret i modstandsbevægelsen, gives ikke, heller ikke det faktum, at køn spillede en central rolle for fædrelandsfølelsen i modstandsbevægelsen, fx når det gjaldt tyskerpigerne.

I stedet får historierne karakter af ukritisk heltinde-portræt af den slags, der af og til optræder i glitrende magasiner. Det er synd. For de otte fortællere. Og for historien om modstandsbevægelsens kvinder. Ikke desto mindre er bogen vigtig, velskrevet og værdifuld. Må den inspirere en historiker derude til at fortælle videre.

Kathrine Læsøe Engberg: **Modstandskvinder. Kvinder i den danske modstandsbevægelse fortæller.** 277 s. 249 kroner. People's Press, 2009.

Skønheden er tilbage

I år udgives Disneys *Skønheden & Udyret* på DVD. Siden filmen kunne ses i biografen i 1991, har den haft et succesrigt liv. Ikke mindst på grund af den store mængde guldglimtede merchandise, der siden er flyttet ind i lyserøde pigeværelser. Men det behøver slet ikke være så ringe endda.

AF DINA AMLUND

Skønheden & Udyret handler om en pige, som bliver holdt fanget på et slot af et hæsligt udyr.

Hun har selv valgt sin skæbne som fange i en gidseludveksling, hvor hun byttede plads med sin far. Han var kommet på afveje i en skov og havde fornærmet det socialt handicappede Udyr. Under sit ophold på slottet lærer de to modsætninger hinanden at kende og se hinandens smukke og grimme facader.

Fra den feministiske vinkel er eventyret om den smukke pige og den forheksede prins blevet angrebet eller hyldet for det tvetydige portræt af skønheden. På den ene side fremstilles hun som hårdtarbejdende, pligttopfyldende og opofrende – på den anden side understreger forfatteren skønhedens frie valg og selvbestemmelse under opholdet på Udyrets slot.

Det er en sjældenhed i eventyrromancerne, at heltinden har al den tid, hun vil have til at lære prinsen at kende og forelske sig – og at deres genforening udelukkende er afhængig af hendes godkendelse.

En moderne kvinde. Eventyrets forfatter var det, man i dag kalder en moderne kvinde. Og hun fortjener noget



Udsnit af illustration af Walter Crane fra 'Beauty and the Beast' (London, 1874).

af den anerkendelse, som Disney i dag løber af med. Jeanne-Marie LePrince de Beaumonts blev født ind i en aristokratisk familie i Rouen i Frankrig i 1711, hvor hun nød godt af undervisning af højt kvalificerede lærere. Hun giftede sig i en alder af 32 år.

Det var et arrangeret ægteskab, som de fleste var, og ikke et lykkeligt et af slagsen. Efter kun to år blev de skilt. Hun rejste til England, hvor hun arbejdede som guvernante i 14 år, og her skrev hun bøger for børn og unge.

Først udkom *Magasin des enfant* (Magasinet for børn) i 1756, som hun oversatte til engelsk og fik udgivet i 1759 som *The Young Misses Magazine* (De unge frøkeneres magasin). En af bogens fortællinger er eventyret *Skønheden & Udyret*.

Som 46-årig giftede hun sig af egen fri vilje, flyttede tilbage til Frankrig og fortsatte sin karriere som forfatter. Ved sin død som 69-årig havde hun skrevet 70 bøger.

Ægteskab på egne præmisser. Beaumonts personlige erfaring med arrangerede ægteskaber og hendes arbejde som guvernante er en rød tråd gennem hele "magasinet". Beaumont hører til i en tid, hvor gamle idéer om arrangerede ægteskaber blev udfordret af forestillingen 'romantisk kærlighed'.

Beaumont placerer sig mellem de to poler med *Skønheden & Udyret*. Hun afviser blankt idéen om arrangerede ægteskaber ved at give Skønheden friheden til selv at vælge. Men samtidig er der også en understregning af, at heltinden ikke gifter sig med Udyret på grund af ukontrollerbar lidenskab men af taknemlighed og af en voksende kærlighed til ham.

Beaumont promoverer hverken et rent praktisk eller et særligt romantisk ægteskab. Hun råder i stedet de unge kvinder til at søge en venlig og loyal ægtemand. Og til at lade det hele foregå på pigernes egne præmisser.

En stræber. Beaumont påvirkede ikke kun sin omverden som guvernante, hun gjorde det således også i høj grad som forfatter til det meget berømte eventyr samt til andre mindre betydningsfulde historier.

For Disney er *Skønheden & Udyret* blevet en kæmpe kommerciel succes med de utallige glimtede udgaver af Skønheden, som man kan købe på tasker og bluser, paptallerkener og julekort, tandbørster og hvad der ellers findes af lyserøde ting og sager i de mange pigeværelser.

Midt i al den kommercielle ståhej, er det alligevel glædeligt, at Disney har taget tråden op og fortæller om Skønheden – bogormen og heltinden – som redder sin far og sit elskede Udyr.

Og som stræber efter de mål i livet, som vil gøre hende lykkelig.

I stedet for bare at sove i 100 år, bide i et forgiftet æble eller vente på, at nogle mus syr hendes festkjole, så hun kan komme til bal på slottet.

Skribenter og anmeldere i dette nummer er:

Dina Amlund, BA i litteraturvidenskab og moderne kulturhistorie. Cand.stud i moderne kultur og kulturformidling.

Birgit Petersson, lektor på Københavns Universitets Sundhedsvidenskabelige Fakultet samt speciallæge i psykiatri.

Leah Mennies, journalist, Boston, USA.

Jari Kickbusch, journalist.

Elsebeth Søs Hansen, frontløber, De Tykkes Befrielsesfront.

Karen Klitgaard Poulsen, lektor og medieforsker, Institut for Informations- og Medievidenskab, Aarhus Universitet.

Ulrikke Moustgaard, journalist, forfatter og redaktør af Kuindene&Samfundet.



Kuindene&Samfundet udkommer i 2010 i 3 ordinære udgaver og 1 særnummer. Næste ordinære nummer udkommer i april 2010. Vejledende deadline er 20. marts 2010.

Annoncer optages efter aftale.

Indlæg offentliggøres online på hjemmesiden.

Send dit indlæg som vedhæftet fil til:

magasin@kuindesamfund.dk

eller på cd/dvd til:

Kuindene&Samfundet

Niels Hemmingsensgade 10, 3. sal

1153 København. K

Medlemskab af Dansk kuindesamfund inkl. abonnement

på Kuindene&Samfundet koster: 450 kr. pr. år.

For studerende 300 kr. pr. år.

B-medlemskab (kun Kuindene&Samfundet uden

medlemskab) 250 kr. pr. år.

Vil du i kontakt med Dansk Kuindesamfund?

Frederikshaun/Sæby

Alice Fredborg Sørensen

Karetmagervej 24

9300 Sæby

T: 98 46 16 60

Hellerup

Susi Alsfelt Riise-Knudsen

Fortunvej 41

2920 Charlottenlund

T: 39 64 40 10

E: susi_riise_knudsen@hotmail.com

Horsens

Lis Ørnstrup

Charlotteparken 14

Stensballe

8700 Horsens

T: 75 65 74 57

E: oernstrup@stofanet.dk

Hjørring

Else Andreassen

Frejasvej 42

9800 Hjørring

Kolding

Inger Olsen

Haslevej 15

6000 Kolding

T: 75 52 35 17

København

Anne-Marie Krøyer

Holger Danskes Vej 79, 4.tv.

2000 Frederiksberg C

T: 44 98 50 42

E: anne-marie@mail-online.dk

Odense

Karen Husgar

Krokusvej 5

5000 Odense C

T: 25 17 20 58

E: khusgar@youmail.dk

Roskilde

Henriette Koefoed

Landevejshøjen 17

Højby

4320 Lejre

T: 46 48 11 43

Thy/Mors

Mette Lund

Fuglesøparken 32

7900 Nykøbing Mors

T: 97 72 25 55

E: mette@lund.mail.dk

Vejle

Kirsten Dalager

Horsuangen 10

7120 Vejle

T: 75 81 53 46

E: Kirsten.Dalager@skolekom.dk

Aalborg

Kirsten Skjøde

Østerkærvej 7

9240 Nibe

E: kirsten.skjoede@mail.dk

Århus

Mette Thybo

LL. Sct. Mikkelsgade 17, 1.tv.

8800 Viborg

E: mettethybo@hotmail.com

Husk landsmødet

Dansk Kuindesamfund holder landsmøde den **24. - 25. april** 2010 i Kolding.

Hvis du vil deltage, skal du melde dig til på sekretariatet. Her kan du også få mere at vide om praktiske oplysninger eller få programmet tilsendt.

Kontakt

Telefon: 3315 7837

E-mail: sekretariat@danskkuindesamfund.dk

Ligestillings- fundamentalisten slår til



Burkadebatten har nu raset i et halvt år – mød manden, der slap den løs.

Han ser overrasket ud over spørgsmålet: »Er du feminist?«

Naser Khader, 46 år og medlem af Folketinget for Det Konservative Folkeparti (K), er ellers svær at hyle ud af den. Siden han i sommeren 2009 ryddede forsider med et kontroversielt forslag om at forbyde burkaer, har han været skydeskive for rasende politikere og debattører, der finder forslaget diskriminerende, populistisk eller bare dumt.

Khader selv betegner forslaget som et nødvendigt værdipolitisk indspark i ligestillingsdebatten.

– Burkaen er kvindeundertrykkende. Det er kun kvinder, der skal bruge burka, og det handler om kvindens seksualitet. Om at man ser kvinden som en frister. Min pointe er: Hvis mænd oplever kvinder som fristende, så er det ikke kvinden, der har et problem, men manden. Giv dog manden bind for øjnene så, siger han.

Markant figur. Khader er født i Syrien og kom som 11-årig til Danmark, hvor hans far var gæstearbejder. Som 20-årig blev han tvangsgift

med en kusine men skilt kort efter mod at betale 30.000 til brudens far. De fleste af pengene lånte han af rektoren på sit gamle gymnasium – det sted, der ifølge Khader forandrede ham, fordi han lærte at tænke selvstændigt og blev udfordret på sine fordomme, fx at bøsser er syndere.

Hans politiske karriere blev kickstartet, da han i 1996 udgav bogen *Ære og Skam* og blev en markant figur i integrationsdebatten. Efter en tid som byrådspolitiker for Det Radikale Venstre (R) i København, blev han i 2000 valgt i Folketinget. Men først i 2006, under Muhammedkrisen, tog hans karriere for alvor fart. Han stiftede Demokratiske Muslimer, brød med R og efter en kort karriere i det ny parti Ny Alliance, er han nu konservativ. Burkaforbuddet var hans første og hidtil mest markante K-forslag.

Arabisk inspiration. Danske feminister har kritiseret Khader for at være lige så slem som de mullaher, der kræver burka. For med et forbud vil Khader netop også regulere

kvinders påklædning i det offentlige rum. Andre siger, forslaget går Dansk Folkepartis ærinde.

– Man tager fejl, hvis man tror, det er den yderste højrefløj, der har igangsat debatten. Det vidner om mangel på udsyn. Debatten er startet af arabiske feminister, der tilhører den arabiske venstrefløj. Danske feministers mærkesag er ligeløn, og arabiske feministers er at kæmpe mod burkaen. Som en af dem, Mona Eltahawy, siger: »Når man tildækker en kvindes ansigt, fratager man hende hendes individualitet, personlige frihed og uafhængighed.«

Dog vil Khader ikke selv kaldes feminist.

– Det kommer an på definitionen. Jeg vil hellere sige, at når det gælder ligestilling, er jeg fundamentalist.